

СКОРОСЧИВАТЕЛЬ

ДЕЛО №

Haapsalu rajooni
PIIRSALU KOOLI
AJALUGU

1837 - 1973

/TDA/

KOOSTANUD: **LIISA VOORE**

№ A13375

PEM123/KV85

Piirsalu mõisakool.

Eestimaal algkoolid XIX sajandi keskel, selle järgi, kes neid asutas ja ülal pidas, jagunesid vastavalt kolme liiki: mõisakoolid, mõisa ja vallakoolid ning vallakoolid.

Piirsalu kooli asutajaks ja esialgseks ülalpidajaks oli Piirsalu mõisa omanik Arthur von zur Mühlen. Ta erines oma ilma-vaadetelt oma isast ja vanaisast. Tema isa Ferdinand suri 4. veebr. 1837. a. Samal aastal sai poeg Arthur, kes tol ajal õppis Tartu ülikoolis usuteadust, mõisaomanikuks. Oma mõisa pärimise aastat tahtnud ta tähistada tähtsa sammuga, mis pidi väljendama tema edumeelsust ja vabamaid vaateid, nagu oli kirjutatud Piirsalu mõisa kroonikas ja mis ongi käesoleva kooliajaloo algusosa kirjalikuks dokumendiks. Arthur von zur Mühleni juhtsõna olnud: "Mina tahan, et minu moonemees peab oskama see lugemine, kirjutamine, rechnung ja see kiriku laul."

Sellepärast asutab ta sama aasta sügisel esimese kooli Piirsalu koguduse rehetoa kambris, kus algas õppetöö 16. nov. 1837 (uk). 16. nov. on sellepärast tunnistatud Piirsalu algkooli asustapäevaks ja 1837. a. tema algusaastaks.

Esimene kool koguduse rehetoa kambris töötas algul üks päev nädalas. Esimene koolmeister oli Piirsalu köster

Daniel Schmiedeberg

sündinud 1794. a. ja surnud 1855. aastal.

Õpilaste arv alguses 16. Nad istunud pika kitsa laua ümber vastamisi vaadates. Hiljem viidi kool rehetoa kambrist koguduse majja, mis asus praeguse koguduse maja kohal, kuid mis oli ehitatud otsaga paantee poole. Kool töötas siin alguses 3 päeva nädalas ja hiljem iga päev.

Köster Daniel Schmiedeberg kudunud küllarahvale vabal ajal kangaid, teenides sellega palgalisa, kuid välja sõitnud alati kahehobuse tõllaga. Tema kangasteljed on säilinud käesoleva ajaloo kirjutamiseni (1937. a.). Nad on näha Rütli talus, kus Schmiedeberg olnud suur majasõber. Aastal 1849 pani Schmiedeberg koolitöö maha. Tekkis aastane vaheaeg, kus kooli ei olnud. Vahepeal oli noorest üliõpilasest Arthur von zur Mühlenist saanud maanõunik (Landrath), maakonna koolide revident jne. Ta oli väga populaarne, eriti aga aadli keskel väga lugupeetud mees. Uue koolmeistri kandidaadi eest oli ta juba aegsasti hoolitsenud, saates Piirsalu noormehe Jaan Vessarti omal kulul Jädivere

PEM 123

KV85

seminari õppima. Jaan Vessart oli pärit Tagaveski talust. Lõpetanud Jädivere seminari, sai

Jaan Vessart

(1830-1863)

1850. aastal Piirsalu koolmeistriks. Kuna ta oli seminaris õppinud mõisaomaniku kulul, oli ta siin kohustatud teenima vähemalt 12 aastat.

Vahepeal, 1849. aastal, kui kooli ei olnud, sulges mõisnik Piirsalu trahteri. Sihi tee nurgal remontis kooli nõuete kohaselt ja 1850. aastal alustas Jaan Vessart siin oma koolitööd. Kool töötab 6 päeva nädalas ja on poeglastele sunduslik, tütarlastele vabatahtlik. Koolmeistri palgaks oli mõisa poolt 20 rubla raha aastas ja 7,85 tiinu maad.

Õpilaste arv on kasvanud. Klassitoas on mitu viiekohalist koolipinki. Jaan Vessart, keda rahvas lihtsalt Kooli Jaaniks kutsus, oli lugupeetud mees, nii et tema surma puhul oli landrath lausunud: "Nüüd on see tubli mees surnud." Peale Vessartit oli aastane vaheaeg, mil kooli ei olnud. Põhjuseks oli, et revident ei leidnud sobivat kandidaati. Kandidaadid, kes ilmusid, ei suutnud landrathi rahuldada või nagu rahvas ütles "ei saanud ette pandud tükke välja." Sellest järeldub Arthur von zur Mühlени nõudlikkus. Lõpuks leidis kandidaat Rein Robach, pärit Kullamaalt Koloveres lossi kupja poeg, Kunda Seminari haridusega.

Rein Robach

1863-1885

Rein Robach töötas siin 22 aastat. Ta oli ühtlasi ka valla-kirjutajaks. Valla kantselei asus Piirsalu mõisa valitseja majas.

1867. aastal ilmus uus koolikorraldus "Seadmised makolide pärrast Tallinna maal", mis välja antud Üllema Makoli kohtu poolt ja keigekõrgemalt kinnitatud."

Selle seaduse kohaselt alluvad koolid (mõisa-, mõisa ja valla ja vallakoolid) selle järele, kellelt ülalpidamist saavad, kõik kirikule. Seadus nõuab kooli asutamist igasse valda, kus elab 300 hinge. Koolmeistri palgaks on 80 rubla aastas. Koolmeistri kandidaadilt nõutakse kirikuõpetaja poolt väljaantud tunnistust tema eluviisi kohta. Peale selle nõutakse koolmeistrile kooli tunnistust. Koolmeistrilt nõutakse, et ta peab veerima ja lugema õpetama, peab selget kirja kirjutama, katekismust ja peatükke tundma ja piiblilugusid oskama. Samuti peavad selged olema neli

tehet ja üks kord üks ning peab oskama laulda. Koolmeister on vaba väeteenistusest, ihunuhtlusest ja maksudest. Kooli valitsuseks selle seaduse kohaselt on kihelkonna koolikohus, mille liikmed on kihelkonna kooli vööründri härra, kiriku vööründri härra ja kirikuõpetaja. Koolide revidendid olid kihelkonna kooli vööründer ja kirikuõpetaja. Kolmas kõrgem instants oli ülem maakooli kohus, mille liikmed olid Rüütelkonna peamees, maakonna kiriku vööründrid, kindral-superintendant ja sekretär.

Koolis õpetati: lugemist, katekismust, kirjutamist, rehendamist, piiblilugu ja laulmist. Koolikohustus hakkas maksma 10-aastaselt ja lõppes 13 aastaga. Koolipiirkonda nimetati koolikoguduseks. Koduõpetus allakooliealistele lastele oli sunduslik ja neid kutsuti kord või paar aastas koolimajja kirikuõpetaja juurde katsele. Iga vabandamata puudumise eest nõudis vallavalitsus kopika trahvi. Kihelkonna koolikohus nõudis ka töökava (kolitamise plane). Vallakooli lõpetajad käisid kuni 14-16. eluaastani üks päev nädalas kordamise koolis.

Ülalnimetatud seaduse kohaselt loeti Piirsalu kooli mõisakooli alates 1867. aastast mõisa ja vallakooliks.

Mõisa ja vallakool

1867-1890.

Õpetus kõne all olevas koolides oli ühesugune. Nimetus oleskust kooli ülalpidajaist. Aastast 1867 hakkas ka vald aitama kooli ülal pidada. Aastatel 1860-1880 vahel töötas köstrimajas ka saksakeelne erakool kihelkonna kooli õppekavaga, kus eslotsa õpetas köster Robert Hirsch, hiljem tütar Berta ja poeg Karl, mõlemad kreiskooli haridusega.

Aastatel 1880-1885 paiku pandi vene keel kui õppeaine vallakooli kolmandasse klassi. Kuna Rein Robach vene keelt tarvilikult ei valdanud, põhjustas see tema ametist lahkumise 1885. aastal. Ta asus Põllusmaa talu pidama, kus hiljem ühel laupäeva hilisõhtul metsas puuosa saagides langeva oksa ja selja taga oleva männi vahele jäi ja õnnetut surma sai. Lõpule järgnev ajajärk oli ka karmide karistuste ajajärk. Tukustamine, kõrvalehe rebimine, joonlauaga peopessa ja sõrmeotsadele löömine, poivita mine hernel ja soolal, seisimine nurgas, ahjuroop seljas, puu varrukatest läbi, pliidirõngas kaelas või kaelkoogud kartulitega õlal jne. Leidus isegi haarandi vahel juuksekeerajaid. Need olid omaaja iseloomulikud karistused. Rein Robach järel oli koolmeisteriks

Gustav Vihalem

1885/86.õ.a.jõulust kuni kevedeni,minnes siit Kloostri vallakirjutajaks ja sealt hiljem notariks Lihulasse.Vihalem oli Kunda seminari lõpetanud väga andekas ja edasipüüdlik mees,mispärast A.von zur Mühlen oma revideerimise käigul Kunda seminari tema seminari lõpetajaist oligi välja valinudki. Peale Gustav Vihalemma sai koolmeistriks Piirsalu köstri Robert Hirschi poeg

Gustav Hirsch

1886/7-1888/9

Haapsalu kreiskooli haridusega.Ta oli lapsena ühes vanematega Saaremaalt mandrile asunud.Robert Hirschi vend Julius Hirsch oli Peterburis vene keisri ihuarstiks.

Aastal 1890 sünnivad suured muudatused:vallad lähevad talurahva asjade komissaride ja koolid vene rahvakoolide inspektorite juhtimise alla.Senine koolide revident kihelkonna koolivõõrmündrihärre jääb kõrvale.Kirikuõpetaja jääb edasi revideerima usuõpetust ja emakselt.Gustav Hirschi järel 1890 saab Piirsalu köster-kooliõpetajaks

Eduard Hacker

1890-1907

Eduard Hacker on pärit Rapla vallast Kunda seminari haridusega.1891.aastal ostab vald mõisalt ära koolimaja Sihi tee nurgal(endine Piirsalu meierei hoone) ühes 7,85 tiinu maaga, makstes selle eest 1000 rubla.Sellest ajast loobub mõis teetamast kooli ülalpidamist ja kooli ülalpidamine jääb täielikult valla hooleks.Ühenduses sellega kannab kool nüüd ka nime valla-kool.

Samal 1891.aastal muretsseb vald köster-kooliõpetaja Ed.Hackeri ettepanekul koolile oreli hinnaga 200 rbl.1893.a. ühendatakse Piirsalu vallaga Kuijõe ja Rõuma vallad ühiseks Piirsalu vallaks ja ehitatakse kooli krundile vallamaja. Õpilaste arv kõigub 50-60 piires ja on õppeaastate järgi jaotatud kolme jaoskonda(klassi),mis töötavad ühes ruumis.Õppeainete õpetamine peale usuõpetuse on venekeelne.Kooliteenijat ei olnud,tema ülesandeid täitsid õpilased.Kooliskäimise järel valvas vallakooli kohus koolivanemaga eesotsas.Liikmeteks olid kooli ja kiriku võõrmündrid,Koolivanem ja võõrmündrid valiti vallavolikogu poolt.Näis,et neile ametitele valiti nõrgemaid mehi,mujale valla ametisse(nagu vallavanem,kohtumehed,volimehed)ei kõlvanud kasutada.Ütlus"koolivanemaks ja võõrmündriteks ikka kõlbavad."

Koolitöö algas 15.okt.(vkj) ja lõppes 15.aprillil.Kool kuulus Tallinna I rajooni,kus oli inspektoriks S.Vinogradof. Eestimaa rahvakoolide direktoriks oli N.Blagoveščensky ja Riia õppekonna kuraatoriks N.Lavrovsky.

Eduard Hacker juhatas ka laulukoori,olles seega Piirsalu seltskondliku tegevuse rajajaid.Ka näitemänguga tehti algust, kuid ettevaatuse pärast-usuliselt kitsarinnalised-^{raha} eest kaetud akende taga.

1898.aastal põles vallamaja maha,kuid ehitati järgmisel 1899.aastal jälle üles.Vallakirjutajaks oli Jaan Valk Valksne külast.Avamispeol korraldasid kohalikud tegelased näidendi "Teie käsu peale,härra leitnant",mis oli tol ajal uudis ja üllatus.Tegelastena esinesid mõisavalitseja Villem Schicht, Annette Schicht,Marie Jakobson,Joh.Kruuspann jt.

Eduard Hacker oli korduvalt palunud kooliõpetaja ametit maha panna,sest härmiselt niiske koolimaja mõjuvat tervisele hävitavalt.Ja tööpoolest Ed.Hacker haigestuski ja 1906.aastal täitis ta aset Alfred Nahk,Nõva vallast Vaariku vallakooli õpetaja poeg,Haapsalu Nikolai kooli(kihelkonna kooli õppekavaga)lõpetanud.1907.aasta suvel suri Eduard Hacker,olles Piirsalus töötanud 17 aastat.Eduard Hacker oli kaulsa luuletaja Marie Underi esimene abikaasa.^{end.}

Aeg oli edasi läinud.Koolielu näitelavalt hakkasid kaduma Kunda ja Kaarma seminarilõpetajad,ainult üksikud vanad olid veel kohtadel.Nende asemele ilmusid valmisteale algkooli õpetaja kutsega varustatud pedagoogiliste kursuste ja uute kõrgema-tüübiliste vene seminaride lõpetajad.

25.sept.(8.okt.vkj) 1907.aastal valiti Piirsalu valla volikogu poolt Piirsalu valla kooliõpetajaks

Mihkel Torn

1907-1941

sündinud 10.dets.1887.a.Põides Saaremaal,Uuemõisa vallas Iruste külas.Alghariduse saanud Kahutsi vallakoolis õpetaja Aleksander Koeli juhatusel ja Tornimäe kihelkonnakoolis.Sellejärel lõpetanud Kuressaare linnakooli 1906.a.ja pedagoogilised kursused Haapsalu linnakoolis algklasside õpetaja kutsega.1907.aastal .Ühel ajal M.Torniga valiti Kuijõe vallakooli õpetajaks Gustav Vaher Saaremaalt Kaarma kihelkonnast.

Kõstri ja kooliõpetaja ametid lahutati.Kõstriks valiti järgmisel aastal kevadel Jüri Leidterf.Vallakooli õpetaja palk oli Piirsalu valla poolt 150 rbl.raha aastas ja 7,85 tiinu

maad. Järgmisel aastal tõstis vallavolikogu palka aastas 30 rbl. võrra.

Koolide inspektoriks oli algusel Vinogradov ja hiljem J.L.Jürgens. Rahvakoolide direktoriks magister J.Reha. Juba esimeseks jõuluks korraldati koolis õpilastele jõulupuu. Kingituste jaoks panid esimesel aastal lapsed ise raha kokku.

Kooli käis revideerimas J.L.Jürgens ja Kullamaa õpetaja A.Brasche (usuõpetustja eesti keelt). Koolivanemaks oli Lepiku talu peremees Johannes Kopermann. Hiljem Everti talu peremees Jakob Reha I-II klassis õpetati emakeeles, III klassis aga vene keeles.

Piirsalu osutus tumedaks nurgeks. Sama aasta jõulus Heriduseltsi esimees Joh.Kirkman lõpetas oma kõne häädega: "Ärka üles sa 10 korda vaimselt surnud ja 50 aastat teistest taha jäänud Piirsalu!" Eriti oli tugev rahva usuline kitsarinnalisuse joon, kui tagasihoidlikult väljendada. Uuel kooliõpetajal, kes üles kasvanud vaba ilmavaatega rahva hulgas Pöidel, oli eriti seltskonnatugevuse pärast kokkupõrkeid mõnelgi juhul.

Oli juhtumeid, kus vallavanem Jüri Päärson käis koolimajas laulukoori laiali ajamas. Samuti saatis ta kaebekirju kreisi-ülemale, püüdes anda Torni tegevusele vene valitsuse vastast poliitilist ilmet. Abiks selle juures oli talle vallakirjutaja kt. Taebla vallakirjutaja Heide. Ka vallavolikogu liikmete hulgas oli seltskonna töö vastaseid palju, kellest osa piirdus hukkamõistva seisukohaga seljataga, osa aga astus tegelikke samme takistuseks. Olgu toodud üks näide esimesest koolimajas korraldatud peost 1908. aasta kevadpühadel. Kuid enne juhime tähelepanu sellele, et Sihi tee ääres oli õpilaste jaoks üks väga armetu, lagunenu ja säärelundele hädasohilik paigake püüdest kokku löödud.

Koolimajasse ilmub valla volimees Jaan Kruuspan, Tiidu talu peremees, nähtavasti paraja auru all, ajab rinna ette ja küsib: "Noh, kuidas läheb, tahan näha, mis siin koolimajas täna õige tuleb?" - "Täate, mina olen valla volimees!" Mehel oli siiski nii palju häbitunnet, et saanud paraja vastuse: "Kui volimees olete, siis tehke laste käimla korda," tõmbus mees oma kuraasis tagasi. Tants oli Kadaka poe juures (maja vallamaja vastas), kuid keegi oli paar tuuri teinud ka koolimajas. Sellepärast oli saatkond järgmisel hommikul aru pärimas.

Tekkis küsimus, kui suurt vilja võib kanda vabaharidustöö,

väljaspool kooli, kui rahva hariduslik tase on nii madal. Vaja oleks kõrgemat algharidust. Samal ajal töötas kool ebanormaalses olukorras - 50-60 õpilast kolme jaoskonnaga (klassiga) ühes toas ühe õpetajaga. Maja oli äärmiselt niiske ja ebatervislik. Umbes 15 last oli öösel koolimajas, aga internati polnud. Need ja mitmed teised asjaolud põhjustasid kooli juures ette võtma põhjalikumad ümberkorraldused. Mitmete kavatsuste hulgas osutus kõige otstarbekohasemaks vallakool muuta ministeeriumikooliks. Umbes samal ajal kutsuvad metsavaht Madis Talvet ja ta vend Rapla vallavanem Torni Rapla ühe kl. ministeeriumi kooli peale. Torni loobub, sest on siin juba kodunenud ja loodab seda kohta muuta paremaks.

Kooli ümberkorraldamise mõttega tuli valla tegelasi tutvustada. Et sellega ühes tuli sulgeda Kuigjõe vallakool, siis tekitas see asjaolu vastaval pool vastuseisu.

Ka uue maja ehitus näis olevat liiga hirmuäratav küsimus. Ennustati suurt venestust, vene õpetajaid ja et maja pidavat lõpuks saama soldatite kasarmuks.

Vahepeal valiti Piirsala valla sekretäriks Martin Kruusimaa, kelle juures kooli ümberkorraldamise mõte leidis sooja poolehoidu. Vallavanemaks oli Mardialuse talu peremees Jüri Päärson. Maja ehitamise küsimuse juurde ei võinud kohe täie ulatusega asuda. Seda tuli teha järk-järgult. Põhimõtteline otsus ministeeriumikooli asutamise kohta läks volikogus läbi juba esimesel aastal. Nimelt 9. nov. 1908. aastal otsustab volikogu sulgeda Piirsala ja Kuigjõe vallakoolid ja nende asemele asutada ministeeriumikool kahe klassikomplektiga ja kahe õppejõuga. Maja küsimus oli aga volikogule esitatud sel kujul, et vana majale tuleb teine korrus peale ehitada teise klassitoa ja teise õpetaja korteriga. Kolm kuud hiljem 24. veebruaril 1909 läks volikogus läbi täiendav otsus samale majale veel puust juurdeehitus teha põhjapoolsesse otsa kolmanda klassitoa ja kolmanda õpetaja korteriga. Veel hiljem 27. märtsil 1910 võeti vastu ettepanek üldse loobuda vana maja ümberehitamisest ja minna üle uue maja ehitamisele.

Maja ehituse eelarve oli 8000 rubla. Sellest sai küsitud Vene riigi valitsuselt 50% toetust, s. o. 4000 rubla. Peale selle laenu 2400 rubla 20 aasta peale 3 %-ga. Valla kanda jäi seega ainult 1600 rubla, mis oli mõeldud kanda naturaalkohustusena, nii et valla isikumaksu sugugi ei tõstetud. Kuigi riigi valitsuselt kõrgelt oli küsitud ja vastavates asutustes sel-

le üle pikemalt kaaluti, siiski rahuldati nõudmised ja veebruarikuul aastal 1910 saabus inspektor Ivan Schumakovilt teade, et Riia Õppekonna kuraatori kinnituse kohaselt Piirsalu Ministeeriumi Kool on avatud 1. jaanuarist 1910 ja endise vallakooli õpetaja Mihkel Torn on määratud ministeeriumi kooli juhataja kt. ja endise Kuijõe vallakooli õpetaja Johannes Saarfeldi ministeeriumi kooli õpetaja kt. kuni õppeaasta lõpuni. Viimasel puudusid õigused õpetada Ministeeriumi koolis. Õpetajad hakkasid palka saama Vene riigi valitsuselt 1. veebruarist 1910. a. Palk oli 30 rubla kuus, millest pensioni kassa heaks võeti maha 1 rbl. 80 kop. kuus ja kätte sai 28 rubla 20 kopikat. Peale selle kuulusid eritasu alla: kooli juhatamine 50 rbl. aastas, ap. õiguse õpetuse tunnid 60 rbl. aastas, laulmine 40 rbl., tütarlaste tööõpetus 50 rbl. ja võimlemine 30 rubla aastas, õppevahendite heaks 50 rbl. aastas, raamatukogu tarvis 50 rbl. ja väiksemate majapidamiskulude katteks 40 rbl. aastas. Küte, valgustus, kooli teenija ja remont valla poolt. Nõutud kooliõpetaja ^{õiguse} valimine küsimus üksi jäi tumedaks. Suusõnal lubati, aga paberil ei olnud. Kool töötas esialgul paralleelklassidena Kuijõe ja Piirsalus endistes vallakooli majades. Töötasid kummaski I, II, III kl., kuna IV-V veel puudusid. Kuijõe kooliõpetajal puudusid õigused õpetada ministeeriumi koolis ja ta lahkus 1909/10 kooliaasta lõpul. Suusõnaliselt oli inspektori poolt vallale lubatud kooliõpetajaid valida. Kui vald seda õigust 1910 aasta suvel tahtis kasutama hakata, keelati see ära. Sellele keelule reageeris vald maja mitteehitamise ähvardusega.

J. Saarfeldi asemele määrati inspektor Schuma^{kovi}ani poolt Eestimaa rahvakoolide Direktori Rogosennikovi kinnitusega uueks õpetajaks Kuijõe paralleelklassile Eduard Schmiedehelm. 1910/11 Tallinna Ekateriina II nimelise linnakooli ja pedagoogilised kursused algkooli õpetaja kutsega lõpetanud. 1/2 aastat oli ta töötanud Vasu Haridusseltsi koolis, kuid enne seda olnud Kaukaasias rahvakoolide direktori asjaajajaks. Kuna juhatajat Schmiedehelmi saabudes kohal polnud, sõidutas küüdimees ta edasi Kuijõe. Järgmisel hommikul teda külastama minnes leiab juhataja ta nukrana ja pettununa oma pakkide otsas istumas, neid kavatsusega mitte lahti võtta, vaid tagasi sõita. Põhjusti pärides vastab ta, et teda olevat, nagu inspektori kirjast selgub, määratud Piirsalu ministeeriumi kooli õpetajaks. Selle kohane olnud ka tema ettekujutus: vastav maja jne. Kuid nüüd leidvat ta ennast äkki oma pakkidega kusagil Kuijõe metsas. "Kuid see pole veel kõik! Lisab ta juurde, "mitte üksi rahvas,

vaid iga varblane puu otsas hoopleb parastavalt, et maja ehitust ei tule! Ja tõepoolest käärimine oli tugev. Juba teel teadis iga vastutuli ja rääkida juhatajate legende uuest vene kooli õpetajast. Kui juhataja seletas, et ta on ikka eestlane, pealegi lutheri usku, siis jääd ikkagi trotslikult oma mõtte juurde, pannes välja oma viimase trummi ja esitõenduse: "Aga miks ta kannab siis vene särki?" Sellepärast oli juhataja esimene nõuanne, et visaku see vene särk kõigepealt Kujõe metsa, kui uut maja tahab.

27. märtsil 1910 otsustas vallavolikogu küll vana maja ümberehituselt üle minna uue maja ehitamisele, aga kui Schmiedehelmi määramisega selgus, et nõutud ja suusõnal lubatud valimiseõigust vallal ei ole, otsustati loobuda maja ehitusest.

Vaid oli küll nõudnud nn. aukuratooriumi moodustamise õigust. See aukuratoorium pidi koosnema koolivalitsuse, vallavalitsuse ja kooli esindajaist. Aukuratooriumi ülesandeks pidi olema kooliõpetajate valimine. Selgus, et seda nõud ei olnud. See tekitas suurt pettumust ja pahameelt. Tekkis lõhe isegi vallavalitsuse ja kooli vahel. Ei olnud enam endist üksmeelet töötamist ja läbirääkimist ühiselt. Ametlik vastuolo mõjutas ka isiklikke vahelkordi. Kooli, eriti majaehituse edasiarendamisel, tuli seisak.

Samal 1910. aasta sügisel lahkus Piirsalust senine vallasekretär Martin Kruusimaa (Kruusmann), asudes Kloostri valla sekretäri kohale Harjumaal. Sekretäri kohuseid hakkas täitma Koloveres valla sekretär Tiegenberg. Vaja oli suuri jõupingutusi asja edasiarendamiseks. Jõulude paiku 1910. aastal hakkas asi jälle edasi liikuma. Tundus, nagu oleks usupühad ka rahu toonud. Kuid juba jaanuari lõpul olid vallest jälle kurjad kirjad inspektorile läinud. See kutsus juhataja oma juurde ja nõuab selgust vallavalitsuse äkilise meele muutuse üle. Uuesti tuli vallavalitsuse ja koolide inspektori vahel hakata rahuinglit ja diplomati mängima. Tungivalt tuli paluda inspektorit, et ta mitte ei saedaks õpetajaks umbkeelseid venelasi. Inspektor nõustus. Õpetaja Schmiedhelm järgis sügisel enam ei tulnud. Tema asemele määrati inspektori poolt

Karl Teimann

1911-1913

Tallinna linna Ekateriina II nimelise linnakooli ja pedagoogilised kursused algkoolide õpetaja kutsega lõpetanud, esialgu ka kohusetäitjaks. Temaga ühes oli määratud kolmandaks õpetajaks

Vladimir Kuuks

1911/12

Tartu Õpetajate Seminari lõpetanud, rahvuselt lätlane. Eesti keelt

ei mõistnud. Kohe sõitis juhataja inspektorile kurtma, mispärast ta siiski umbkeelse lätlaste saatis? Inspektor Schumakov tõstas suured silmad üle prillide ja küsis üllatunult: "Kuidas lätlaste? Ta nimi on ju Kuusi! Ja kuidas umbkeelse, ta on ju Tartu õpetajate seminari tunnistusel eesti keel rahuldav." Kui aga nägi, et ma ei naljata, vaid asi on tõsine, puhkes naerma ja ütles: "Juhtum on naljakas, aga pole viga, see on õpilastele üäga hea!" Selgus aga, et headus seisis vaid selles, et Kūisi tšö juures sai vast otse südamest naerda. Nimelt märkas Kūis arvude ja venekeelsete sõnade juurde eestikeelsed tähendused, kuid nii valesti või ringi vahetades, et tekkisid segadused klassis. Need kujunesid vahel otse uskumatuteks. Kuna nüüd üks klassikomplekt oli juures, uut maja aga veel ei olnud, paigutati III-IV klass Anton Schmitali majja (hiljem Rangi pood), mis asub kiriku vastas teisel pool maanteed.

1911. a. kevadtalvel oli koos osa ehitusmaterjali, kuid hiljem vedu jälle katkes. Alles 1912. aasta kevadel alustati maja ehitamist täielikult.

Vallavanemaks oli Kõrma talu peremees Jaan Veissenfeld Turvaste külast ja vallasekretäriks Villem Sepelmann (Hein).

Plaaniks oli Raiküla ministeeriumi kooli plaan, mis aga sellega ebaotstarbekohaseks tehti, et suuruselt kokku suruti ja sopid-sakid odavuse otstarbel tasandati. Maja valmis oktoobris ja 7. novembril (25. okt.) 1912 oli uue maja õnnistamine. Vallavolikogu poolt oli selleks otstarbeks määratud 50 rubla. Maja õnnistamist toimetasid Kullamaa Ev. Lühneri usu õpetaja Arved Brasche ja Silla ap. õigeusu preester Bežanetsky. Majaõnnistamise pidustustel viibis ka Tallinna III rajooni rahvakoolide inspektor Assookin, kes pidas kaks kõnet vene keeles, ühe aktusel ja teise pidulaulus. Mõlemad kõned tõlkis rahvale eesti keelde koolijuhataja M. Torn. Aktusel laulis lastekoor. Pidustusfest võtsid osa ka mõisasaksad: mõisaomanik Bertha von zur Mühlen, preili Karin von Maydell, härra von Sampson ja pr. Sampson. Rahva osavõtt pidustusest oli väga elav.

Lahkunud õpetaja Vl. Kūisi asemele oli 1. sept. 1912 määratud inspektor J. Schumakovi poolt (ta suri septembris) kolmandaks õppejõuks

Augustin Tichonov
1912-1914

Tallinna linnakooli ja pedagoogilised kursused algkooli õpetaja kutsega lõpetanud. Tichonov oli pärit Lagedilt, isa poolt venelane, ema poolt eestlane, oli täiesti eestimeelne ja võttis agaralt

osa seltskonnategevusest :mängis orkestris, laulis laulukooris ja esines näidendis. Ametisse määramisel on inspektor Schumann oma juurde kutsunud ja talle peapesu teinud oma rahvuse unustamise pärast.

Kohe esimesel 1913. aasta kevadel hakati kooli uue maja ümbrust korraldama ja kaunistama. Selleks otstarbeks tegi kool mitu puude istutamise päeva. Täideti õu pullaga, rajati kõnniteid ja asutati aed, kuhu istutati 12 noort õunapuud. Nii võttis lage ja tühi koolimaja ümbrus kohe esimesel aastal parema ilme. 1913. aasta kevadel oli I ministeeriumikooli lend: kooli lõpetasid Voldemar Treier, Karl Aasmann, Evald Valk, Jaan Meering, Joh. Peekmann (Pajuste). 19. sept. 1913 kinnitas Eesti Kubermangu rahvakoolide direktor Rogisennekov inspektor Assokini ettepanekul senised kohusetäitjad juhataja Mihkel Torn ja õpetaja Karl Teimanni nende ametisse. Ministeeriumi kooli õpetajate koosseis 1912-1913 uues majas oli seega järgmine: Mihkel Torn juhataja, Karl Teimann ja Aug. Tichonov õpetajad.

8. veebruaril 1914 nimetati Karl Teimann Rapla kooli õpetajaks ja tema asamele Piirsalusse määrati

Sinaida Evgeniava Landa

1914-1915

Samara gümnaasiumi lõpetanud. Prl. Landa eesti keelt ei osanud. Ta oli pärit Samaara kubermangust, rahvuselt ukrainlane. Ta oli vürst Orlovi mõisa valitseja tütar.

Samal 1914. aasta kevadel tegi kool pidudega korjatud rahaga õppereisi Tallinna vanemate klasside õpilastega. Küllastati vabrikuid, kirkuid, muuseume, Peeter Suure maja, vene sõjalaeva "Pallaadat", mille juurde paatidega tuli sõita.

Eesti maast ja rahvast oli prl. Landa väga huvitatud. Tähelepanu väärivad korduvalt tema poolt väljendatud muljed Eestist. Eesti laule kuulates ei jõudnud ta küllalt rõhutada, et sellest kostavad eestlaste mehisus, energia, jõukus, uhkus ja iseteadvus. Ta toonitas ikka: "Milline intelligentne rahvas jne."

1914. aasta suvel pidi vene keiser külastama Paldiskit. Selleks puhuks oli sinna määratud ka Piirsalu ministeeriumi kool, kuid sellele tõmbas kriipsu peale alanud maailmasõda juuli lõpul.

Maailmasõja puhkemise el kutsuti 1. aug. (u. k.) mobilisatsioonil puhul vene sõjaväkke ka mõlemad Piirsalu ministeeriumi kooli meesõpetajad M. Torn ja Aug. Tichonov, ajutisteks asetäitjateks saadeti Aleksander Vali Jälgimäe ministeeriumi kooli pealt.

Linnakooli ja pedagoogilised kursused lõpetanud. Aug. Tichonovi asemele saadeti

Hilda Talpsep

1914-1915

algkooli õpetaja kutsega. Kolmandaks õpetajaks oli 1914.a. lõpuni Sinaida Lenda. 1915.a. esimesel poolel tema lahkus ja ta asemele tuli

Sinaida Martõnova.

1915/16 õppeaastal asendasid Hilda Talpsepa ja Sinaida Martõnovat Serafima Schalina ja Nelli Orgussaar.

1. veebr. 1916. aastast on Aleksander Väli lahkunud ja juhataja kt. Serafima Schalina 1. II 1916-1. X 1917.

Teiseks õppejõuks on edasi Nelli Orgussaar, kuid kolmanda õppejõu kohal vahelduvad ühe aasta jooksul kolm õpetajat.

Voldemar Rand 2 päeva septembris, M. Kippar 15. okt. - 15. veebr. Joosep Grünthal 1. märtsist alates. Viimane oli isegi kord juhataja kt. ja oli saatnud mitu kastitait õppevahendeid Omski, kuhu asutused sakslaste tulekul evakueeriti. Nii kaotas kool suure hulga väärtuslikku varandust, mis oli ministeeriumi kooli summa-dega muretssetud. 1917/18 õ-a. esimese semestri seisis kool sõja-olude tõttu kuni detsembri keskpaigani. Kooli ruumides elas sõjavägi. Ruumid ja mööbel kannatasid, siin lõhuti, põletati, purus-tati. Vallavolikogu oma protokolliga 19. okt. 1917 nõuab sõjaväe lahkumist koolimajast ja uute õpetajate valimist, sest endised kõik on kadunud, kes teadmata kuhu läinud, kes evakueerunud jne. Nii ei olnud ühtki õpetajat kohal ja ainsa majavalitsejana pi-das sõjaväega lahinguid kooli varanduse pärast sõtta kutsutud kooli juhataja M. Torni 67-aastane ema Leena Torn.

Detsembris 1917 evakueeriti inspeksioon Ščigri linna Kurski kubermangu, kust palkasid välja saadeti veel kuni saksa oku-patsioonini saabumiseni. Palgale olid nüüd lisaks viie aastased teenistuse tasud à 10 rbl. ja päevarahad elukalliduse tõusu koh-ta. 7. det. 1917 valiti Piirsalu vallavolikogu poolt (valimiseks oli nüüd inspektori luba) uued õpetajad

Aliide Siimer

1918-1924

Paide Keskkooli 5. klassi ja pedagoogika kursused õpetaja kutse-ga lõpetanud. Teiseks õppejõuks valiti

Liina Metsnik

Saksa okupatsioon 1918

Okupatsioonivägede sissemarssimisel veebruaris 1918 paigutati Piirsalu valla komandatuur kooli saali. Paraadkoja seinal seisis

kriidikirj: zur Schreibstube und ordskommandantur ja selle all Piirsalu valla komandant. Ruumides elasid sõdurid. Nende läbi said ruumid palju kannatada, ukseid lõhuti, ahjud köeti puruks. Siin astus kiivrimeeste vastu välja julgelt Mihkel Torni 67-aastane ema Leena Torn. Sakslased olid Lõuna-Saksamaalt pärit ja 1918. aasta külma talvega harjumatud. Ema Torn riidles nendega eesti keeles. Sakslane tahtis teda tooliga lüüa, ema kiskus sakslasel tooli käest ja käratas talle eriti kõva häälega. Teine kord jälle kütsid ahju nii palju, et oli tulekahju karta. Leena Torn viis sakslase ahju juurde, surus ta ka vastu ahju ja käratas selges eesti keeles, et kas tahate tobud maja ära põletada.

Õpetajad palka ei saanud. Koolimaja ümbrus oli purustatud, koolimaja lõhutatud. Kooli juurde 1913. aastal asutatud viljapuuad sakslaste hobuste tallatud ja noored puud purustatud, hobustest ära näritud.

Piirsalu valla komandandiks oli leitnant Richstädler Reini- maalt. Koolide inspektoriks määrati Kullamaa õpetaja Brasche. Õpetajad okupatsiooni ajal palka ei saanud. Selle maksis hiljem Eesti maakonnaavalitsus.

Maailmasõda on juba jõudnud lõpustaadiumi. Vaatame, mis on saanud sõtta kutsutud Piirsalu õpetajatest. Tichonov teenis keiserlikus ihukaitses Peterburis, kuna Torn oli Soomes Viiburi 335. Anapsy polgus. Septembris saab ta Tichonovilt kirja: "Homme sõidan rindele. Jumalaga! Võibolla igaveseks!" Ja töö- poolest igaveseks. Ta langes detsembrikuus lahingus Varssavi all. Oktoobrikuu algul saadeti Torn rindele Ida-Preisimaale, kus vene väed lahingus lüüa said. Kui 10. veebruaril 1915 vene väed lahingus lüüa said Ida-Preisimaal purustati, langes Torn vangi. Suurema osa vangipõlvest veetis ta Baieris alguses laagris, hiljem talutöödel. Novembris 1918 lahkusid saksa okupatsiooni väed Eestist.

24. veebruaril 1918 välja kuulutatud Eesti iseseisvus hakkas ka tegelikult maksma. Kuid algas Vabadussõda, heitlus elu ja surma peale. Okupatsiooni lahkumisega ja Vabadussõja õnneliku lõppemisega algas uus ajajärk, mil vabalt ja segamatult võis tööle asuda.

Vaba Eesti algkool

Pärast Saksa okupatsiooni sai koolitöö tegelikult alata alles jaanuarikuus. Koolijuhataja kohusetäitjaks sai Gustav Räimtal, Torni asetäitja.

Gustav Räimtal oli pärit Piirsalu vallast Kuijõelt. Uueks
õpetajaks Liina Metsniku asemel valiti

August Räimtal

1919-1923

Haapsalu linnakooli ja pedagoogilised kursused algkooli õpetaja
kutsega lõpetanud. Pärit Piirsalu vallast Rõuma külast Hiie ta-
lust.

8. veebruaril 1919. aastal tuli Saksamaalt sõjavangist tagasi
koolijuhataja

Mihkel Torn ,

mille tõttu lahkus asetäitja Gustav Räimtal. Kool jäi aga siiski
kuni kevadeni töötama kahe õpetajaga, kuna Torn raskelt haiges-
tus plekilisse tüüfusse vormilisse kopsupõletikku, olles need
idud kaasa toonud laagrist ja saanud raskel teel palju kannata-
da. Sõjaliinide tõttu tuli tal käia Verballenist Vilnosse ja
Pihkvast Tartusse jala, sealjuures väeliinidel käivate lahingute
tõttu läbi metsade, soode ja rabade. Alles aprilli lõpul võis ta
hakata koolitööle. Koht oli talle vallavalitsuse poolt alles hoi-
tud.

1. jaanuarist 1920 valiti 4. õppejõuks

Hilda Torn (sünd. Schicht)

1920-1930

sündinud 15. nov. 1890 Piirsalu vallas Piirsalu mõisavalitseja
tütrena. Alghariduse saanud Tallinnas Gusleri eraalgkoolis. Selle
järel lõpetanud Hovna riigiõigustega eragümnaasiumi kuus klassi
ja Bayersdorfi lasteaednike kooli Frobeli süsteemi järel laste-
aedniku kutsega.

Kool töötas 7-klassilise kõrgema algkoolina, mille hilisem
algkoolide seadus 6-klassiliseks algkooliks muutis.

1920. aastal korraldas kool õppereisi Tartusse õp. M. Torni,
H. Torni ja A. Räimtali juhatusel.

1. aug. 1920 valiti viiendaks õppejõuks

Hermine Bluman

1920/21

Kaubanduskooli Tallinnas lõpetanud, ilma kutseta.

Õpetajate koosseis oli:

Mihkel Torn

Hilda Torn

August Räimtal

Aliide Räimtal (Siimer)

Hermine Bluman

1921.aasta kevadel korraldas kool õppereisi Pühajärvele V ja VI kl.õpilastega õp.M.Torni ja H.Torni juhatusel.Tagasi-
sõidul käidi ka Tartus.

1.aug.1921 registreeriti lahti Hermine Bluman.1.maist 1922
registreeriti lahti tuberkuloosi põdemise tõttu August Räimtal.
Viimase asemele määrati ajutiselt

Madis Aasberg

Läänemaa seminari 4.kl.õpilane,Vigala vallast pärit.

1923.a.kevadel korraldas kool V ja VI kl.õppereisi Tallinna.

1923.aastal otsustas Piirsalu vallavolikogu sulgeda 5.ja 6.
klassi,kuna need ei olnud sunduslikud.Sulgemise põhjuseks oli
osalt laenu mittesaamine maja vooderdamiseks,osalt aga põhjus-
tas seda tagurlik vool vallavolikogus,M.Aasberg astus Tallinna
õpetajate seminari ja Aliide Räimtal läks Risti algkooli tei-
seks õppejõuks.Edasi töötama jäid Mihkel Torn ja Hilda Torn.
Katse uuesti 5.ja 6.kl.avada äpardus esimesel aastal.Ka ei
lubatud neid hoolikogu algatusel ja kulul avada.Tuli kaasa kis-
kuda laiemaid hulki ja lastevanemaid jne.Nii läkski viimaks
1924.aastal korda vallavolikogus läbi viia 5.ja 6.klassi uues-
ti avamise otsus.Kolmandaks õppejõuks määrati

Annette Aavekukk

1924-1950

Sündinud Läänemaal Sooniste vallas.Alghariduse saanud Haapsalus
Nikolai koolis,Haapsalu Gümnaasiumis(1923 lõpetas).1924.a.
lõpetas Läänemaa õpetajate Seminari.

1925.aasta sügisel hakkas töötama ka kuues klass ja neljan-
daks õppejõuks määrati Minna Kiisemann,algkooli õpetaja kutse-
ga.Lõpetas Tartu Riikliku Ülikooli 1928.aastal.

Piirsalu vald oli esimene,kes vahatahtlikult koolikohustust
laiendas.On traditsiooniks saanud igal aastal korraldada 1-2 õpil-
aspidu ja kooli jõulupuu.1924/25 aastal lavastas kool
"Leeni" ehk vaeselapse jaaniöö".Seda kanti ette kaks korda en-
ne jõulu ja 1.mail.Jõulupuu korraldati kõne,deklamatsioonidega,
jõuluingli ilmunisega ja kingituste jagamisega.

1925.aasta kevadel korraldas kool õppereisi V-VI klassiga
Tartu ja Pühajärvele.

Koolimaja,mis ehitati 1912.aastal,seisis vooderdamata ja oli
külm. AV.algkooliseaduse § 27 põhjal võis Haridusministeerium
tarvilise remondi kooli juures valla arvel ära teha,summa hil-
jem vallavalitsuselt sisse nõudes.Nähes,et tavalistele ette-

panekutele ei reageerita, tuli võtta ette teistsugused abinõud. Lastevanemate koosolekul sai lastud teha otsus, et kui klassitoa temperatuur langeb alla 10°R , siis lapsetanemad enam oma lapsi klassis istuda ei luba. Hoolekogu kraadis tubade temperatuuri igal hommikul ja kontrollis ahjude kütmist. Madala temperatuuri juures laskis lapsed koju ja seadis selle kohta kokku akti, mis saadeti koolivalitsusele. Lääne Maakoolivalitsuselt oli küsitud, missuguse temperatuuri juures võib veel laps klassis istuda. Sellele kirjale koolivalitsus vastust ei saatnud, millest koolijuhataja luges ükskõiksust. Ühel päeval ülalkirjutatud põhjusel ei töötanud, sõitis koolide peainspektor hr. Jürgenson kooli revideerima. Hiljem teiste kaudu selgus, et revideerimiskäik olnud määratud tutvumiseks koolijuhataja tööga, kuna viimane olevat olnud Läänemaa koolinõuniku hr. E. Enno poolt ette pandud palgas kõrgendamiseks astme võrra. Peainspektor avaldas lootust, et läheb korda üks teine kord tööga tutvumiseks. Kuid teiseks korraks oli vastav seadus muudetud. Maja vooderdamise läbiviimise surveavalduseks ettevõetud "sõjakäik" läks koolijuhatajale kalliks maksmata. Maja vooderdamine sai aga teoks. Peale koolijuhataja käiku Haridusministeeriumi saadeti järgmisel korral (raha 250000 senti Läänemaa koolivalitsusele Piirsalu koolimaja vooderdamiseks. 1926. a. dets. ja 1927. a. jaanuaris seati koolile sisse elekter. Kool ise korraldas selleks otstarbeks kaks pidu ja andis vallavalitsusele üle 15.000 senti. Valgustus läks üldse maksmata 60000 senti (600 kr), seega 25 % kooli oma poolt.

1927. aasta suvel algatas koolijuhataja hoolekogus ja vallavolikogus küsimuse põllumajandusliku täiendusklassi avamiseks, mis ka vastu võeti ja klass 1. aug. 1927. a. avati. Eriajaste õpetajaks tuli

Gustav Tamm

pärit Tapalt, Jämeda Põllutöökeskkooli lõpetanud.

Õpetajate koosseis 1927/28. õppeaastal:

Mihkel Torn	Tunniantjad:
Hilda Torn	Anna Lauri
Anette Valk	Joh. Kiisemann
Miina Kiisemann	Joh. Risti
Gustav Tamm	

Kuna järgmisel aastal enam tarvilikku arvu õpilasi kokku ei tulnud, suleti klass ja õpetaja Tamm lahkus.

1929. aastal lahkus Piirsalu koolist Miina Kiisemann ja tema asemele määrati

Piirsalu vallast Kalnu talust. Eliise Tuulberg sai alghariduse Piirsalu algkoolis ja pärast Läänemaa Õpetajate Seminaris. 1929/30. õppeaastal töötas kooli juures karjamajanduse täiendusklass, kus eriaineid õpetas kontrollassistent Eduard Bils. Praktilisi töid viidi läbi Everti talus.

1929/30. õppeaastal korraldas kool klassiõhtuid. Iga klassi-komplekt ühe. Jõulu eel kooli lõpu eelõhtul korraldati traditsiooniline jõulupuu, seekord trükitud laululehtedega. Kevadel korraldas kool peo, lavastades koomilise ooperi "Kulupuu Juku". Mailkuu lõpul oli kooli Noorsoo püha mitmesuguste ettekannetega väljas. Õpetaja Brasche pidas kirikus vastava jumalateenistuse, kust tuldi koolimajja orkestri saatel, kus oli enne piduteelaud lastele. Õppereis korraldati Tallinna V-VI klassi õpilastega õpetaja M. Torn ja E. Tuulbergi osavõtul. Tallinna tähtsamate asutuste vaatlemise järgi tehti väljasõit Piritale ja Tiskre randa.

1930. aastal haridusministri Hünersoni ajal algas suur õpetajate kohtade koondamine. Kuna Piirsala laste arv (40 õpilast õpetaja kohta) enam nelja õpetajat välja ei andnud, koondati üks koht ja töölt lahkus õpetaja Hilda Torn. Kool jäi töötama kolme klassikomplektiga. Turvaste küla viidi Ellamaa koolipiirkonda. 1932. a. 1. aug. koondati kolmas õpetaja koht ja lahkus E. Tuulberg. Alates 1. aug. 1932 on õpetajate koosseis

juhataja M. Torn

õpetaja A. Valk.

1931. aasta suvel muretses kool pidude ja loterii tulude arvel koolile harmooniumi hinnaga 374 kr (440-15%).

Kuna müüd maaskoolid töötavad paljude liitklassidega, pandi maksma korraldus, et kolme esimese tunni pikkus on 55 min. ja järgmised nagu ennegi 50 min.

Koolikohustuslike õpilaste arv 1931/32. õppeaastal oli 84. Koolis käis 36 poeglast ja 44 tütarlast, kokku 80 õpilast.

1932/33. õppeaasta.

Kooliaasta algul 8. oktoobril (25 sept.) pidas koolijuhataja oma 25 a. ametijubeli. Seltskonna poolt annetati kulduur.

Õppetöö algas 1. oktoobril ja lõppes 29. mail, kestis 186 päeva. Jõuluvaheaeg oli 21. detsembrist 2. jaanuarini. Õpetajate koosseis endine: Mihkel Torn ja Annette Valk. Peale otsese töö võtsid mõlemad osa Haridusseltsi tegevusest.

Koolikohustuslike õpilaste arv oli 71, koolis käis 70 õpilast. Õpilaste vanadus 8-14 aastat. Trahvismäärati seitsmele isikule,

Õpetajate Tegevus-
insituudi raamatukogu

N^o A13375

kokku 4.90 kr. Kool töötab kahe komplektiga: I, II, III kl., IV, V, VI kl. Kehvamate õpilaste toetuseks saadi HM kr. 5500, sellest tarvitati kr. 4.92 raamatute ostmiseks, kr. 30 riiete ja kr. 20 jalanõude muretsemiseks. Kool korraldas semestri lõpul jõulupuu. Semestri II poolel lavastati koolijuhataja poolt koostatud näidend kooli ajalooost "Läbi öö ja hämaruse". Ettekannet korraldati kevadel. Ennatepäeval kanti ette A. Taari näidend "Mida kinkida emale". Korjatud rahaga korraldati õppereis Baumann autoga Baldiski ja Keila jõele. Õppenõukogu pidas aastajooksul 14 koosolekut ja hooletkogu 13 koosolekut. Kooli ümbruse kaunistamist jätkati hõbepajude heki rajamisega maantee äärde surnuaia vastu. Kuusehekile pandi alus Sihi tee äärde.

1933/34. õppeaasta.

Õppetöö algas esimese klassiga 16. sept., teistega 1. okt. ja lõppes 31. mail. Kestis 198 päeva. Jõuluvahetäht 21. dets. kuni 2. jaanuarini. Õpetajate koosseis endine. M. Torn juhatas V, VI, VII kl., A. Valk I, II, III kl. Õppetöös valitses ainesüsteem. M. Torn: matemaatika, ajalugu, laulmine jne. A. Valk: emakeel, maateadus, joonistamine, loodusõpetus jne. Võõrkeelena on V ja VI kl. saksa keel 3 tundi nädalas. Koolikohustuslike laste arv oli 78, koolis käis 77, koduõpetust sai 1. Poeglapsi 44, tütarlapsi 33. I komplekt 37 õpilast, II kompl. 40 õpilast. Kooli lõpetasid Elviine Adamson, Heinrich Holm, Hilda Karing, Alfred Kiinsar, Rudolf Lepp, Helmi Oomann, Vaike Rang, Erika Toming, Erna Valke (kordas vabatahtlikult) ja Vaike Kirpmann. Kehvamatele õpilastele saadi toetust 100 kr. Sellest kasutati raamatute ostmiseks 40 krooni, riietuseks 38 kr., jalanõudeks 21 krooni. Hooletkogu poolt trahviti kokku kolme isikut (kokku 24 kr. Kool korraldas jõulupuu 17. dets., kus peale õpilaste laulude ja koolijuhataja kõne (jõulupuu tekkimisest) lavastati koolijuhataja M. Torni poolt koostatud jõulumüsteerium "Petlema nägemus". Tegelastena esinesid A. Kunsaar-Rooma sõdur, V. Laur, H. Holm, M. Torn (karjased), S. Torn (peaingel). Rahva osavõtt "Petlema nägemusest" oli erakordselt suur: üle 250 osavõtja, peale selle lapsed ja muusikakoor. 10- ja 15-sendised kavad töid sisse 40 kr.

Vabariigi aastapäeval 24. veebruaril lavastati koolijuhataja M. Torni poolt koostatud näidend hõimurahvastest "Väinola lapsed". Peaosades S. Torn (eestitar), V. Kirpmann (soometar), L. Karing (karjalatar), E. Adamson (nordvatar), Val. Kivirähk Ceremiss jne. M. Torn Väinamoine, H. Smittal madjar, E. Valke liivitar, V. Laur Kurel. Ennatepäeval oli kõnelemas õpetaja Hunt Kullamaalt. Näidend

"Väinola lapsed" korraldati kevadel ja saadud rahaga korraldati õppereis Oskar Einbergi omnibussiga, tehes 3-päevane marsruut: Vigala põllutöökool, Pärnu, Karksi, Möisaküla ja Lätimaa, Viljandi, Leola linus, Vändra, Soontagana, Lihula, Piirsalu. Osavõtjate arv Piirsalu koolist 31, Risti koolist 14. Juhid Hilda Torn, Annette Valk, E. Tuulberg, üldjuht M. Torn.

Õppenõukogu pidas 12 ja hoolekogu 7 koosolekut. Lastevanemate esindaja H. Torn, hoolekogu esindaja Joh. Rang.

1934/35. õppeaasta.

Õpilaste arv 63, I kompl. I, II, III kl. 33, II kompl. IV, V, VI kl. 30 õpilast. Neist kuulusid koolikohustuse alla 52. Õppetöö algas 15. sept., lõppes 29. mail. Õppepäevade arv 188. Jõuluvahesaeg 21. detsembrist kuni 2. jaan. Kevadpühade vaheaeg 17. aprill-23. aprill. Peale selle seisis koolitöö leetrite tõttu 24. jaan. kuni 14. veebruar. Õppenõukogu liikmed: lastevanemate esindaja Hilda Torn, hoolekogu esindaja Joh. Rang. Kooli lõpetasid: Einberg, Kurti; Karing, Linda, Kivirähk, Valentin; Loikov, Vilma; Laurich, Elmar; Mustkivi, Hans; Ojasson, Erna. Keskkooli astus V kl. S. Torn. Kooli lõpuaktusel võtsid sõna lastevanemate ja hoolekogu esindaja. On saanud traditsiooniks, et nooremad klassid ehivad lõpetajatele saali lillepärjades. Kooli juures töötas Noorte Punase Risti organisatsioon, juhataja Vilma Laikov, kassapidaja Val. Kivirähk, kirjatoimetaja S. Torn. Valmistati portfoolio Ameerikasse saatmiseks, mis aga kooli seisu tõttu liiga hiljaks jäi ja saatmata jäi. Suurim põhjus oli aga see, et Noorkotkaste ja Kodutütarde rühma asutamine tehti poolkohustuslikuks, mille tõttu vabatahtlik organisatsioon jäi kõrvale. Kodutütarde IV järgu katsed sooritasid Linda Karing, Vilma Loikov, Hilda Karing, Leida Tohver, Silvia Torn, Maimu Koppel, Armilde Vahtratal, Linda Koppel, Helja Sirel ja Maimu Mänd. Pesakotkakatse sooritasid Kaljo King, Endel Valk, Erich Valk, Almar Risti, Richard Sarapuu, Rudolf Kaunisema.

Katsikomisjoni koosseis: M. Torn, A. Valk, K. S. Risti, malevapealik J. Lilleorg, Kl. Risti, mlvk sanitarpealik Dr. A. Jarson.

Jõulupuul lavastati koolijuhataja M. Torni poolt koostatud näidend "Valgus võidab". Tegelased "Inimlapsed" Linda Karing, Silvia Torn, Richard Sarapuu, Erna Ojasson, Vilma Loikvee, Valentin Kivirähk, Kurti Einberg.

24. märtsil oli segaeeskavaga pidu ja loterii õpilastöödega. Nelipühil kandsid õpilased ette A. Rahula "Noorte vandeselts". 10. mail oli emadepäev, kus esinesid ettekannetega õpilased, kõne-

lesid Piirsalu pastor M. Lillepuu ning õpetajad. Saadud rahaga korraldas kool õppereisi Saaremaale 1.-4. juulini Albergi bussiga Haapsalust. Osavõtjaid 25. Marsruut: Virtsu-Kuivastu-Siruste küla Pöidel. Siruste maalinn, Pöide ohvrikivid ja Kaali järv, Kuressaare, Kihelkonna, Jaagurahu, Vilsandi ja Vaika saared (lindude saared), Mustjala pank, Väina sild, Linnuse maalinn.

Õppenõukogu pidas 12 koosolekut ja hooletkogu 8 koosolekut. On tõstetud kooli vaimset ja ainelist külge, remonditud pidude rahaga kantselei. Hooletkogu ettepanekul tegi kooli ülalpidaja koolimaja esiküljele plekkkatuse (seni oli pappkatuse, mis läbi sadas). Õpilaste individuaalse töö arendamiseks muretseti koolile šapirograaf tööjuhiste ja testide paljundamiseks. Kooli aeda täideti mullaga, istutati pöösaid ja poogiti neli õnapuud. Koolimaja ümbruse kaunistamise alal on valmistatud kooliaia ja ümbruse korraldamise plaan. Täiendatud hõbepajude hekki maantee ääres, rajatud koplis vallamaja piiri äärde hõbepajude hekk ja ka osaliselt Sihi tee äärde. Istutati kuusehekk koolihoone põhjapoolsesse otsa.

1935/36. õppeaasta.

Õppetöö I klassiga algas 14. septembril, teiste klassidega 24. sept. Õppetöö lõpp oli 29. mail. Kooli lõpetajate aktus oli 30. mail. 1936. aasta sügisel suleti Kuigõe algkool ja õpilased toodi üle Piirsalu kooli. Piirsalu algkooli õpilaste arv on 77, selletõttu seati sisse ühisköök internaadis. Vallavalitsus muretses 20 õpilase jaoks söögi- ja keedunõud. Ametisse palgati keetja valla kulul (14 kr. kuus). 1. okt. - 1. juunini 1936/37. õppeaastal oli keetja Mainu Verlin. Kooliteenija August Auliku palka tõsteti vastava ettepaneku peale 15 krooni pealt 20 kr. peale kuus (läbi aasta). Vastava seaduse kohaselt vannutati kooliteenija. Õppejõud olid endised M. Torn ja A. Valk.

Haridusministeeriumi poolt on pööratud koolidele viimasel ajal erilist tähelepanu. Koolide ülalpidajad on tööle rakendatud koolide eest hoolitsema. Koolijuhatajatega peab haridusministeerium alalist sidet. Nii leidsid aset koolijuhatajate nõupidamine Tallinnas sügisel 1936 ja 28. detsembril 1936. Koolijuhatajate suvelaager Tallinnas Toondil 16. - 20. augustini 1937. Samuti on tõsiselt päevakorras kooliümbruse kaunistamine, kooliaiad, õppevahendite muretsimine ja remont. Haridusministeeriumi juhivad käesoleval ajal haridusminister kolonel Jäkon. Koolivalitsuse direktor Otto Kiisel. Peainspektor M. Raud.

Kooliümbruse kaunistamise alal rajati "Põhja puiestee" (kaskede puiestee koolimaja põhjapoolsesse otsa). Peale selle

istutati madalad hekid koolimaja lõunapoolsesse otsa. Kooli aiamaa täitmist mullaga jätkati ja istutati juurde kaks õunapuud. Haapsalu metsekonnast on toodud ilupuid ja-põõsaid. Võidu-pühaks püstitati koolile lipuvarras.

Kehvematete õpilastele anti riiklikku toetust 218 krooni. Toetust said 15 õpilast, nendest 2 täieliku ülalpidamise inter-naadis. Vallavalitsus andis kehvematete toetust 25 kr. Peale tavaliste iga aasta korraldatavate aktuste olgu käesoleval aastal mainitud jõulupuu, kus lastevanemate soovil korraldati M. Torni "Targad hommikumaalt." Osades esinesid: Maria -A. Valk, Joosep-Priidik Sarapuu, Herodes-M. Torn, Targad-A. Vainula, R. Sarapuu ja Herbert Valk. Ka peeti emadepäeva suurejooneliselt. Ruumid olid dekoreeritud. Kõnedega esinesid kooli esindaja Annette Valk ja emade esindaja Hilda Torn. Lavastati A. Taari näidend "Kui kõik sind põlgvad, vihkavad."

Koostati õppe-ja kasvatustöö arendamise kava 12 kodu-korda, mis on sisse seatud HM vastava korralduse põhjal. Seati sisse klassijuhatajate aruanded, millised esitatakse õppenõu-kogule mõlema semestri lõpul.

Koolilõpetajate päev on uus üritus, mis peab kujunema traditsiooniks. Koolilõpetajate päev on üleriiklik, haridus-ministeeriumi korraldusel. Aktuse avas koolivalitsuse esindaja-na vallavanem Tõnis Ratas. Kell 12 anti radio teel edasi haridusministri kolonel Jaaksoni kõne. Selle järel kell 12.30 kontsert radio kaudu. Peale lõpetajate lõputunnistuste kätte-andmist ja õnnesoove järgnes Riigivanema kingituse "Eesti Entsüklopeedia" kätteandmine koolile. Edasi anti kingitusi vallavalitsuse ja kooli hoolikogu paremale lõpetajale. Lõpeta-jaid oli 10: Kalju King, Linda Koppel, Maimu Mänd, Johannes Salmu, Hilja Sirel, Leida Tooverk, Elmar Tõnning, Endel Valk, Oskar Valk ja Lembit Pedak. Lembit Pedak sai vallavalitsuse poolt "Kalevi-poja" uues väljaandes. Hoolikogu poolt said raamatud: Linda Kop-pel, Hilja Sirel, Kalju King ja Leida Tooverk.

1936. aasta suvel kaeti katuse teine pool plekiga. 1937. aasta suvel võeti vooder lahti, löödi uuesti ja värviti. Järjekorda ootavad ruumid seestpoolt. Koolide revidenti nimetati seni kooli-nõunikuks, kuna meil vaba Eesti omapärase kooli kujundamisel oli vaja olla nõuandjaks. Eesti omapärane algkool on enam-vähem juba välja kujunenud ja peatähelepanu on vaja pöörata järel-valvele. Sellepärast vastava seaduse põhjal nimetati käesoleval aastal koolinõunikud koolide inspektoriteks.

1.-4. juulini korraldas noorkotkaste rühm ühes Risti ja Ellamaa rühmaga noorkotkaste laagri Tagaveski jõe ääres. Laagri ülem R. Nõu, abi M. Torn, laagripealik R. Mustkivi, abi A. Vainlo. Laagrit külastas malevapealik hr. Roosimägi.

1937/38. õppeaasta.

1937/38. õppeaasta algust tähistab Piirsalu algkooli ajaloo suurem sündmus - kooli 100. a. juubel. Kuigi Piirsalu algkooli asutamise päevaks loetakse 16. nov. 1837, peeti kooli 100. a. juubel enne õppetöö algust - 12. sept. 1837. aastal. Ühes kooli 100. a. juubeliga tähistati ka koolimaja 25. kestvusaastat, koolijuhataja 30. ametiaastat, 30. seltskonnategevuse aastat ja 50. sünnipäeva, mille tõttu juubel oli 5-kordne. Üldjoontes koosnes kava aktusest, peost ja ühiseisest. Juubelipäeva hommikul lehvisid lipud nii praegusel kui ka endistel koolimajadel. Enne aktust hakkas vihm sadama. Sellest hoolimata voolas rahvast ja kell 3/4 14 oli saal ning koridor rahvast täis. Kell 14 saabusid haridusministeeriumi esindaja peainspektor M. Raud, Lääne Maakonnaavalitsuse juhataja J. Loosme, koolide inspektor Muuga jt. Aktus algas kell 14.10. Aktuse avas vallavanem Tõnis Ratas. Vaimuliku talituse pidas Piirsalu koguduse õpetaja Lillepuu. Pääsmad aktusele olid laululehed, mis olid varustatud koolimaja pildiga. Vaimuliku talituse järel esines kõnega koolide peainspektor M. Raud, kes tervitas ka riigivanema ja haridusministri poolt. Kõnele järgnes hümn.

Järgmistega võtsid sõna Lääne Maakoolivalitsuse juhataja J. Loosme ja koolide inspektor Muuga. Piirsalu vallavalitsuse poolt tervitas vallavanem T. Ratas ja andis koolijuhataja M. Tornile vallavalitsuse kingitusena üle kallihinnalise portfelli ühes poole kuu palgaga.

Edasi tervitasid naaberkoolide juhatajad ja Piirsalu ning Risti seltskondlike organisatsioonide esindajad. Viimaste poolt anti koolijuhatajale tema 30-aastase seltskondliku tegevuse tähistamiseks üle ka väärtuslikke kinke. Maakoolivalitsuse poolt annetati koolile raamatuid.

Piirsalu valla sekretär J. Murumets luges ette tervitus-telegrammid, millised olid saabunud haridusministrielt A. Jaaksonilt, koolide inspektorilt Juhandilt, Läänemaavalitsuse esimehelt Kasterpalult, koolide juhatajatelt, endistelt õpetajatelt, õpilastelt ja koolijuhataja isiklikelt sõpradelt.

Ülevaate Piirsalu kooli ajaloo ja arenemisest 100 aasta kestel andis koolijuhataja M. Torn. Laulukoori juhatas

Jüri Reetamm. Aktusele järgnes ühine einelaud kutsutud külastele ja peo tegelastele. Seks otstarbeks määras vallavalitsus 75 krooni ja kooli hoolekogu 75 krooni. Laud oli umbes 200 inimesele kaetud. Õhtul kell 8 oli pidu kooli saalis, kus kanti ette koolijuhataja M. Torni näidend kooli 100 aasta juubeliks "Läbi hämara öö" 5 vaatuses proloogi ja epiloogiga. Tegelastena esinesid: E. Vainumets (kihelkonna koolivõõrmünder), H. Arukask (praost), M. Torn (vene rahvakoolide inspektor), R. Nõu (vene ministeeriumikooli juhataja), Arnold Vainlo (kooliõpetaja), P. Sarapuu (kooliteenija), kaks rühma õpilasi.

Näidendile järgnes tants Piirsalu keel- ja puhkpilliorkestri saatel.

Kool töötas 1. aug. 1932 kuni 1. aug. 1937 kahe õppejõuga - M. Torn ja A. Valk. 1. aug. 1937 määrati Piirsalu koolile kolmas õppejõud

Elisabeth Poots

sündinud 26. dete. 1903 Tallinnas. Alghariduse saanud Asuküla 4-kl. algkoolis ja Läänemaa Seminaris harjutuskoolis. Jätkanud edasiõppimist Läänemaa Seminaris kunikselle sulgemiseni. Edasi õppis Tallinna Pedagoogiumis, mille lõpetas 1933. aastal. Lakkus 1. aug. 1938 Hiiumaale Harju algkooli.

17. dete. korraldati kooli jõulupuu, kus kanti ette M. Torni näidend "Jõuluöö üllatus" ehk unes ja ilmsi". Tantsud õpetaja E. Paulus, kostüümid õp. A. Valk.

10. mail pühitses kool emadepäeva, korraldati aktus ja päevakohased ettekanded.

Koolile raadio muretsnemiseks korraldati kolm loteriid, millest loodeti saada 400 krooni.

Kevadel käidi IV, V ja VI kl. õpilastega ekskursioonil Kullamaal linnusel ja Koloverre lossis.

Koolimaja lõunapoolsesse etsa istutati pidulikult presidendi tamm ja Risti poole viiva maantee äärde samanimeline puistee.

28. mail pühitses kool lõpetajate päeva vastava pidulikkusega, aktus koolimajas ja vaimulik talitus kirikus.

Kooli noorkotkaste rühm võttis osa Risti malevkonna laagrist Tagaveski jõe ääres 12 päeva 4 päeva.

Võidupühal Tallinnas peetud paraadiist võttis osa kolm Piirsalu rühma noorkotkast.

1938. aasta suvel tehti koolimajas kapitaalremont, pandi põrand ja papp klassidesse, koridori, kodadesse ja käimlatesse. Uuendati tütarlaste magamistoa talad ja põrand ning kahe klassi

põrandad.

1938/39. õppeaasta.

1. aug. 1938 lahkus õpetaja E. Poots-Paulus. Uueks õpetajaks määrati Paula Luta. P. Luta sünd. 14. II 1904. Lõpetanud Läänemaa Õpetajate Seminari 1926. aastal. Töötanud Hiiumaal Eltermaa algkoolis kuni 1938. a. Õppetöö algas 1 kl. 12. sept., teistes klassides 26. sept. Üldine õpilaste arv 93, klasside arv 6, komplektide arv 3. Kool kuulub Harjumaa koolide inspektori J. Juhandi ringkonda. Revideeriti kaks korda.

Eelarves on õppevahenditeks 300 kr. Muretsseti õmblusmasin. Raamatukogu heaks 45 kr.

Õppejõududeks: M. Torn, J. A. Volk, P. Luta, Kooliteenija Aug. Aulik. Internaadi keetja Melitta Rass.

Kool töötas kaasa vanametalli kogumise aktsioonis.

7. okt. ostis kool raadio. Raha muretses kool ise pidude ja loteriiga.

Kool korraldas 17. dets. jõulupuu, millest võttis osa peale õpilaste 250 inimest. Kavas oli kõne kirikuõpetaja Paulsenilt, õpilaskoori laulud. P. Ruusmäe näidend "Lõunatuule eksirännak". Lõpuks jõulutaat.

1. aprillil 1939 kolis Piirsalu vallavalitsus Ristile ja andis vallamaja üle koolile kasutamiseks. Kool paigutas vallamajja sekretäri korterisse ühe õpetaja. Internaadi poegiapsed paigutati kantseleiruumi ja poiste töötuba vahimehe korterisse.

Suvel kaeti kooliruumides, mis veel katmata olid, kõik ruumid paneeli ja kehra papiga. Remont läks maksma 1400 kr. Värvinine jääb järgmiseks aastaks. Seega muutub kooli kordaseadmise viis-aastak kuusaastakuks. Põhjuseks on nägemata remont. Alumise korruse ruumide põrandate talad jne. Endine poiste köök on jagatud kahte ossa: riidehoiu ruum ja pesuruum.

1939/40. õppeaasta

1939/40. aastal määrati Läänemaa teine koolide inspektor, kelleks sai H. Sumner.

Jooksvas õppetöös ja koolielus erilisi muudatusi ei ole. Õpilaste arv 93, õpetajate koosseis endine.

Nii õppetöö edukus kui ka kooli majanduslik külg kannatavad igaaastase eelarve kärpimise all. Koolivalitsus käib küll koolijuhatajale peale, kuid vallavalitsuse ja volikogu peale ei näi nad suutvat mõju avaldada, õigem ei teegi sellega tegemist. Väga palju on kehvi õpilasi, maata inimeste lapsi, kes vajavad toetust.

suuremal määral. Kooli lõpetajate arv on 80 % sisseastujate arvust.

18. det. korraldati õpilaste jõulupuu. Lavastati M. Torni näidend "Jõululegend". Kuigi kaua aastaid on tehtud usulis-ilmevaatelist selgitustööd, leidub siiski neid, kes sellesse hukkamõistvalt suhtuvad. Samuti jõulupuu kõnedesse, et on ilmalikud. Aga siiski on suur samm edasi vabameelsuse mõtlemisviisi poole astutud. Ei ole midagi sellesarnast nagu 30 aastat tagasi. Noorus on sootu teine. Vanad kaovad. Õpilasi, kuigi vaid teatav osa, väsitab "pühapäeva kool" ja muud sarnased laste pühapäeviti kokkukutsumised. Nende vastu on võideldud. Aga seda peaks valitsus takistama. Tänu pastor Paulseni lahkumisele on nüüd ära jäänud alalised lastejumalateenistused. (Pastor Paulsen läks Saksamaale). Lapsed tulevad esmaspäeval kooli puhanult.

Õpilaskoor võttis osa ka vabariigi aastapäeva aktusest, mida korraldasid kohapealsed organisatsioonid. Samuti korraldati emadepäeva aktus.

Märtsikuus annetati koolijuhatajale M. Tornile pedagoogilise ja seltseondliku töö eest Punase Risti teenete märk. Kooli lõpetas 11 õpilast. Õppetöö lõppes 25. mail.

Kui vaadata kooli kroonika lehekülgi, siis selgub, et need on aasta-aastalt jäänud lühemaks sisult ja sõnavaesemaks, kuna pole mõtet koormata kroonika lehekülgi ühe ja samaga. Käesoleval aastal aga ei jäänud kroonika lehekülg mitte nende lühikeste ridadega, mis kooli lõpul sinna paigutati. Ajaloos, ka kooli ajaloo on teostunud suur pööre. 21. juunil 1940 kukutas töörahvas kodanliku ja kapitalistliku korra. See ei ole elu näitelava dekoratsioonide vahetus, vaid on põhjalik ühiskonna muudatus, kus ei jää vanast kivi kivi peale. Kindlasti ootab nüüd kooligi uus ajajärk, uued avaramad võimalused nii majanduslikul kui õppe- ja kasvatustöö alal, nii alg- kui kesk- ja kõrgemas koolis.

Nõukogude ajal 1940/41. õppeaastal töötas M. Torn veel Piirsalu koolis. 1941. aasta sügisel, kui algas saksa okupatsioon, lasti Mihkel Torn, kes 34 aastat oli Piirsalu koolis töötanud, lahti. M. Torni juhtimisel jõudis kool heale järjele, samuti kooli aed ja kooli ümbrus, isegi kogu Piirsalu elanikkonna kultuuriline tase tõusis määratumalt. Lahti lasti ta selle eest, et ta oli nõukogude võimu pooldanud ja seda rõõmuga tervitanud. Ta siirdus Piirsalust Rannamõisa koolijuhatajaks. Sõjakeerises

lahkus ta perekonnaga Eestist. Viimased andmed tema elukäigust on Austraaliast, kuhu ta perekonnaga siirdus. Ta hukkus traagiliselt (uppus) Austraalias.

1941-1945

oli Piirsalu kooli juhatajaks Johannes Tuisk, pärit Riisiperest. Lõpetanud Läänemaa Õpetajate Seminari 1928. aastal. Õpetajatena töötasid A. Avekukk (Valk), Joh. Mikli, Adele Mikli, Salme Tuisk. Sellest ajast on üldse vähe andmeid kooli olukorra ja töö kohta. Oli raske sõja ja okupatsiooni aeg.

1945-1949

Töötas Piirsalu kooli juhatajana senine Piirsalu kooli õpetaja Anette Avekukk (Valk). Õpetajatena töötasid L. Villental, Linda Taaver, Viktor Viilup.

1949. aasta 1. sept. asus Piirsalu kooli direktori kohale Liisa Mihkli t. Voore. Lõpetanud Läänemaa Õpetajate Seminari 1926. a., töötanud 23 aastat Velise valla Nurtu algkooli juhatajana. Pärit sealt samast Velise vallast Nurtust. Senine direktor A. Avekukk läks omal soovil õpetaja kohale. Kool töötas nelja komplektiga: 1.+2.; 3.+4.; 5., 6.+7. Koolis oli 98 õpilast. 1941. a. sügisel (kohapeal saadud andmete järgi) oli senine Piirsalu kooli juhataja Mihkel Torn okupatsioonivõimude surve all sunnitud Piirsalu koolist lahkuma. Tema jättis siia korraliku kooli ja kooli ümbruse. 1949. aasta sügiseks oli kool ja kooli ümbrus sõja ja vahepealsete koolitöötajate hoolimatu töösse suhtumise tõttu väga laostunud. Kooli aed oli võssa kasvanud, puud ja põõsad hävinenud. Maja ümbrus korrastamata, risu ja jäätmeid täis. Aiad lagunenud, väravad maha vajunud. Maja sisemus samasugune. Internaat must ja koristamata. Uuel kollektiivil tuli väga palju pingutada, et saada kool kooli moodi. Õpetajatena töötasid Liisa Voore, Anette Avekukk, Viktor Viilup, Veera Tori, Valve Orulepa ja Helju Pärna. Alates 1. jaan. 1950 lahkus õp. L. Pärna. Läks Sipa kooli õpetajaks.

Kool korraldas kooli nääripuu ja kevadel õpilaste peo. Peo ja nääripuu sissetulek läks õpilaste ekskursiooni heaks. Ekskursioon korraldati kolhoosi autoga Pärnu.

Kooli internaati tehti 1950. aasta suvel uus pliit ja internaadi kojale uus põrand.

Kooli lõpetasid 1950. aasta kevadel kolm õpilast: Olav Kruusel, Elmar Lehtsaar ja Helvi Treial.

10. juunil korraldati pidulik lõpuaktus, millele järgnes tee-

laud lõpetajate vanemate osavõtul. 1. sept. 1950 lahkus õpetaja Avekukk, tema asemele määrati õpetajaks Saima Sild.

1950/51. õppeaasta.

Koolitöö algas 1. sept. Kool töötas nelja komplektiga:

1.+2., 3.+4., 5.+6., 7.

Koolis töötasid õpetajatena Liisa Voore, Valve Orulepa, Viktor Viilup, Saima Sild, Veera Tori, Roland Sepp. Pooldest aastast lahkus Roland Sepp. Läks tööle Märjamaa lähedale Haimre kooli. Koolis oli 80 õpilast.

Koolis korraldati kooli I poolaasta viimasel päeval õpilastele nääripuu ja kevadel õpilaste pidu, mille sissetulek läks õpilastele ekskursiooni korraldamiseks. Ekskursioon korraldati Viru rannikule kuni Narvani.

1950/51. aasta talvel asutas õpetaja Veera Tori koolis väikese orkestri. Orkestris mängisid keelpillid ja kaks akordioni. Uhte akordioni mängis õpetaja Tori ja teist 7. kl. õpilane Anne-Liis Voore.

Kooli internaadis elas 30 õpilast. Internaadi kokk oli Linda Maanurm. Internaadile tehti 1951. aastal magamistubadesse uus ahi ja ehitati ümber endine panipaik (poeglaste sahver), millesse tehti uus ahi, internaadi keetjale korteriks.

Kooli aiamaa planeeriti ja alustati aia rajamisega. Juhataja tõi Nurtust, oma endisest koolist musta-, punase ja valge sõstra istikuid, samuti vaarikaistikuid ja püsilille juuri aia asutamiseks.

Kooli lõpetasid 1951. aasta kevadel järgmised õpilased: Mihkel Likk, Elviira Pigul, Säili Rahumel, Haan Saunik, Linda Smittal, Sulev Tori, Aura Täkker, Ülo Valk, Elmiire Valtin, Anne-Liis Voore.

1951/52. õppeaasta.

Kool töötas neljakomplektilisena: 1.+2., 3.+4., 5.+6., 7.

Koolist lahkus 1951. aasta sügisel õpetaja Viktor Viilup, siirdudes Risti 7-aastase Kooli direktoriks. Tema asemele tuli Ellamaa koolist Ingrid Linnamägi. Ellamaa kool jäi töötama algkoolina. Belmisel õppeaastal lahkunud õpetaja Sepp, Rolandi asemel tuli uueks õpetajaks Harri Väli Pürksi koolist. Seega töötasid siis Piirsalu 7-aastases Koolis 1951/52. õppeaastal: Liisa Voore, Valve Orulepa, Veera Tori, Harri Väli, Ingrid Linnamägi, Saima Sild. Õpilasi oli koolis 80, neist klasside järgi: I-10, II-11, III-8, IV-15, V-11, VI-12, VII-13.

Koolis korraldati nääripuu ja kevadel õpilaste pidu. Pool kanti ette dramatiseering O. Lutsu "Kevadest." Näidendi esitasid

seitsmenda klassi õpilased. Tootsi osa täitis Aare Oviir, Jaan Imeliku osa Väino Verlin jne. Näidend õnnestus väga hästi, õpilased ületasid isegi oma võimeid.

Koolimaja taha tegid õpilased õpetaja Väli eestvõttel talvel uhke liuvälja. Klassi aknast pandi valjuhääldaja välja, mille muusika saatel siis uisutati. Ettevõtte esetsas olid 7. klassi poisid esetsas Aare Oviiriga.

Kooli lõpetasid 1952. aasta kevadel: Milvi Sarapuu, Kalju Sarapuu, Aare Oviir, Üdo Anival, Helle Paggi, Alja Säär, Väino Verlin, Maigi Tamm, Luule Lehtsear, Linda Tammer, Elvi Toompuu, Leida Vaarmets, Milvi Vessart.

1952. aasta suvel tehti internaadi köögile kooli oma tööjõuga uus laudpörand vana lagunenud kruusapörandale asemele.

1952/53. õppeaasta.

Kool alustas tööd 1952. aasta sügisel nelja komplektiga: I+II, III+IV, V+VI, VII. Õpilasi oli koolis 80. Nendest klasside järgi I kl. 4 õpil., II kl. 11 õpil., III kl. 11 õpil., IV kl. 8 õpil., V kl. 22 õpil., VI kl. 9 õpil., VII kl. 15 õpilast.

Internaadis elas 35 õpilast. Internaadi kokk oli Linda Maanurm. Õpetajatena töötasid: Liisa Voore, Valve Orulepa, Ingrid Linnamägi, Harri Väli, Veera Tori, Seima Sild.

Koolis korraldati nääripuu, kus kanti ette "Lumivalgeke ja seitse põialpoissi." Kevadel korraldati õpilaste pidu. Nääripuu ja pidude sissetulekuga korraldati õpilastele ekskursioon. Õpilaste ekskursioon korraldati marsruudiga Piirsalu-Tallinn-Tartu ja tagasi.

Kooli lõpetasid järgmised õpilased: Oivi Arukask, Elvi Kuusemäe, Tiit Jõesoo, Elle Lepamaa, Ülo Roosalu, Linda Šogel, Ülo Teras, Riho Tamm, Taavi Tuulberg, Ants Tänav, Leini Uukrand, Jüri Verlin, Liivi Õle. Eksamil ei lubatud Mikk, Virve ja Tammer, Kalev.

Internaati osteti ühtlased uued raudvoodid ja voodimadratsid. Osteti ka tekid.

Kooli aeda ehitati aiamajakas ja alustati piiriala tegemist. Tööd tegid õpetajad. Suvepraktika ajal tegid tööd ka V, VI ja VII kl. õpilased ja kooliteenija August Aulik ja õpetaja Veera Tori abikaasa Johannes Tori.

1953/54. õppeaasta.

Käesoleval 1953/54. aasta sügisel alustas kool tööd viiekomplektilisena. Komplektid olid järgmised: 1.+3. kl. - õpetaja H. Upser, 2.+4. õpetaja Täkker, 5. kl. õpetaja Väli, 6. kl. õpetaja Orulena, 7. kl. õpetaja Linnamägi (klassijuhatajad). Koolist lahkus

õpetaja Saima Sild. Juurde tulid uued õpetajad Alma Kiviorg bioloogia õpetajaks ja õppekatseaja juhatajaks, Helbe Upser algklasside õpetajaks ja Arno Tækker teiseks algklasside õpetajaks.

Koolis oli õpilasi 70. Kooli esimesse klassi astusid Luule Härm, Vaike Sarapuu, Eha Tohver.

Kooli lõpetasid 1954. a. kevadel: Meida Kuusemäe, Magda Haapsal, Leili Esko, Luule Luhaäär, Emma Mänd, Helvi Mikk, Mati Tanner ja Arvi Treial. Sügisel lõpetas kooli järelksamiga Viive Lai.

Aasta keskel lahkus koolist õpetaja Arno Tækker, siirdus tööle Harju rajooni Kehrase.

1954/55. õppeaasta.

Kool töötas viiekomplektilisena. Uueks õpetajaks tuli juurde Milvi Leok. Teised õpetajad olid samad kes eelmisel õppeaastal. Koolis oli 77 õpilast. I klassi võeti vastu järgmised õpilased: Ülo Heinpalu, Anne Lai, Valgur Rahumeel, Henn Tanner, Silvi Toomalu, Illar Tori.

Klassiväline töö õpetajate vahel jaotati järgmiselt:

raamatukogu hooldusõpetaja Milvi Leok

tulekaitse hooldusõpetaja Harri Väli

Punase Risti hooldusõpetaja Ingrid Linnamägi

Koolis töötasid: L. Voore, V. Tori, H. Väli, I. Linnamägi, A. Kiviorg, M. Leok, V. Orulepa.

Koolis korraldati 29. det. nääripuu. Kavas lastekoori laulud, mudilaskoori laulud, orkestripalad, võimlemisettekanded ja näidend "Lumivalgeke ja seitse põialpoissi". Näidendis mängisid kaasa 7. kl. õpilased: kura kuninganna Urve Teras, prints Toivo Saulep, Lumivalgeke Ulvi Rannaste nooremast klassist. Näidend õnnestus üle ootuste väga hästi. Näidendil lavastas eesti keele õpetaja Valve Orulepa. Sissetulek läks ekskursiooni heaks.

Kooli lõpetasid: Liivi Ilves, Vilve Kopelmaa, Helvi Lapmann, Arvo Liiv, Mati Pedak, Toivo Saulep, Avo Severt, Mati Tamm, Urve Teras, Silvi Treial, Tamara Trummal. 1955. a. kevadel lõpetajatele erilist pidulikku lõppaktust ei korraldatud, kuna aktuse eelneval ööl suri VI klassi õpilane Voldemar Valkiainen. Tema mälestuse austamiseks loobuti pidulikust lõpetamisest.

1955/56. õppeaasta.

Kool alustas tööd 5-komplektilisena. Koolist lahkus õpetaja Harri Väli, minnes tööle Tallinna lähedale Haberisti kooli. Koolis töötasid õpetajatena L. Voore, D. Judina, I. Linnamägi,

A. Kiviorg, V. Orulepa, S. Helliste, E. Raag, pioneerijuhiks oli M. Leok ja internaadi kasvatajaks V. Põllus.

Lahkus ka õpetaja Veera Tori, minnes tööle Ellamaa algkooli õpetajaks.

Õpilasi oli koolis 69. I kl. 4, II kl. 6, III kl. 8, IV kl. 10, V kl. 15, VI kl. 15, VII kl. 11.

Kooli lõpetasid 1956. aasta kevadel: Viktor Aro, Anne Erit, Uno Esko, Helle Jõesoo, Helvi Kaevats, Tiit Kiisküla, Helle Soond, Luule Soond, Urve Kruusel, Teavi Umberg. Kordama jäi Ivi Villmann.

1956. aasta suvel tehti koolinajas suur kapitaalremont. Tehti kõik uued ahjud, pliidid, uued ukSED, osaliselt uued aknad jne. 1956. aasta suvel oli koolil ka suur õnnetus. Just 7. kl. lõpetamise päeval lõi äike õpetajate maja põlema ja viis õpetajat jäid puupaljaks, ainult sitsikleidi ja toatuhvlitega, nagu nad koolinajas pidu ette valmistasid, nii nad jäid. Oli meil jällegi väga kurb kooli lõpetamine.

1956/57. õppeaasta.

Kool töötas 5-komplektilisena. Koolist lahkus õpetaja (pioneerijuht) Milvi Leok. Uueks õpetajaks tuli Ilmar Saarelaid. Õpetajatena töötasid seega: L. Voore, S. Helliste, A. Anemaa (Kiviorg), V. Orulepa, I. Linnamägi, D. Judina, I. Saarelaid, kasvataja V. Põllus.

Õpilasi oli 1956/57. õppeaastal 75 õpilast. I kl. 10, II kl. 4, III kl. 8, IV kl. 10, V kl. 16, VI kl. 15, VII kl. 12.

Kooli lõpetasid: Aliide Haapsal, Vaibo Härm, Milvi Jõeäär, Liidia Köster, Leili Kukermäe, Vello Paldermaa, Ilmar Reps, Meida Roosioks, Aliide Siilivask, Helve Toomsalu, Saima Valk, Öie Verlin.

Korraldati õpilastele nääripuu ja kaks õpilaspidu. Ette kanti "Põial-Liisi" ja kevadel "Kapsapea". Peo sissetulek läks õpilastele ekskursiooni heaks.

1957/58. õppeaasta.

1957/58. õppeaastal töötas Piirsalu 7-aastane kool viiekomplektilisena. Komplektid olid järgmised: I+III, II+IV, V, VI, VII. Õpilasi oli 76. Nendest klasside järgi I kl. 11, II kl. 8, III kl. 7, IV kl. 8, V kl. 18, VI kl. 12, VII kl. 12 õpilast.

Esimesse klassi astusid järgmised õpilased: Lidia Ekers, Toomas Heinvars, Enn Koidumäe, Sulev Lai, Sirje Mäe, Toomas Teras. Seitsmeaastase kooli lõpetasid järgmised õpilased:

Urve Teras, Milvi Lai, Marika Mäe, Aive Kruusel, Ulvi Rannaste, Anne Ilau, Uno Plakk, Aleksander Rips, Aivo Lai, Guido Kruusel, Toivo Härm ja Elmar Liiv.

Õpetajatena töötasid 1957/58. õppeaastal: Liisa Voore, Valve Orulepa, Ingrid Lilleorg (Linnamägi), Ilmar Saarelaid, Dina Judina, Helgi Piir, Vaike Metsa, Helju Hunt, Silvi Helliste. Internaadi kasvatajana töötas Vilma Põllus. Internaadis elas 46 õpilast, neist oli riigitoitud 12 õpilast. Internaadi toidupäeva maksumus oli 4 rubl. 35 kop. Õpilasi toitlustati neli korda päevas.

16. nov. 1957. aastal korraldati Piirsalu kooli 120. aastapäeva juubeli aktus ja sellele järgnes pidulik koosviibimine. Pidustustest võtsid osa ka Haapsalu rajooni TSN TK juhtivad töötajad. Kooli direktorile ja õpetajatele anti üle Haapsalu rajooni TK poolt aukirjad. Haapsalu Rajooni TSN Täitevkomitee poolt kingiti koolile 120. juubelipäevaks televiisor.

Klassivälistest üritustest korraldati koolis nääripuu ja kevadel õpilaste pidu. Rahaline sissetulek nääripuust oli 54 rubla. Kevadisest peost 40,5 rubla. Rahaline sissetulek otsustati anda kevadel kooli lõpetajatele korraldatava ekskursiooni heaks. Ekskursioon korraldati 13, 14. 15. juunil Saaremaale. Ekskursiooni marsruut oli järgmine: Piirsalu-Virtsu-Puhtulaid-Muhumaa-Orissaare-Põide-Kaali-Kingissepa-Tehumardi-Sõrve-Kihelkonna-Mustjala-Leisi-Orissaare-Virtsu-Piirsalu.

Kool võttis osa rajooni laulupäevast, rajooni koolinoorte spartakiaadist. Kolhoosi abistati kartulipanekul, turbarabas ja sügisel kartulivõtmisel. Tööl käidi "Jõud" ja "Koidula" kolhoosis. Kolhoosid andsid vastutasuks koolile oma autosid ekskursioonide korraldamiseks. Läbisaamine kooli ja kolhoosi vahel on hea olnud.

Kooliaias planeeriti maa osaliselt uute nõuete kohaselt. ringi. Vähendati põllukultuuride osa ja laiendati marjaia osa. Põllukultuuridega saavad õpilased tutvuda kolhoosi tootmises.

Pioneerijuht Silvi Laursoo korraldas talve jooksul mitu huvitavat üritust. 5. ja 6. jaan. võtsid pioneerid osa rajooni sõpruspeost. Sõpruspeol tuli Piirsalu kool II kohale. Pioneerid esitasid Kirgiisi NSV. Pioneerid korraldasid omavahelise teeõhtu, millest võtsid osa õpetajad ja vanemad. Pioneerid oskasid lauda katta ja hästi külalisi lõbustada.

Kooliaasta kulges normaalselt. Massilisi haigusi ei esine. Klassikursuse kordajaid oli vähe. Kooli raamatukogus on raamatuid 1674 eksemplari.

1958/59. õppeaasta.

Käesoleval 1958/59. õppeaastal tähtas Piirsalu 7-aastane Kool viiekomplektilisena. Komplektid olid järgmised: I+III, II+IV, V, VI, VII. Õpilasi oli 72. Nendest klasside järgi: I kl. 12, II kl. 10, III kl. 8, IV kl. 9, V kl. 11, VI kl. 13 ja VII kl. 9 õpil. Esimesse klassi astusid: Olev Filomonov, Sulev Heinpalu, Maret Kanenskaja, Aare Merilaid, Sirje Mäe, Eve Mägi, Gunnar Mäe, Vello Lõpp, Kalju Kopelmaa, Marge Rannaste, Ants Saarelaid, Kalju Saulep.

Kooli lõpetasid järgmised õpilased: Eldur Annus, Vello Aulik, Marge Jämsär, Aino Kallastu, Anton Ojaste, Ants Rannaste, Hilja Tõnts ja Ants Turu.

Õpetajatena tähtasid Liisa Voore, Valve Orulepa, Ingrid Lilleorg, Dina Judina, Helgi Piir, Ilmar Saarelaid, Helju Koppel (Hunt), Vaike Liiv (Metsa). Internaadi kasvataja Vilma Põllus. Internaadi kokk Liivi Ilves. Kooliteenija Linda Simson.

Koolis korraldati klassivälistest üritustest õpilaste nääripuu ja kevadel õpilaste pidu. Nääripuul kanti ette näidend "Ülemiste vanake". Kevadisel pool nukunäidend "Reinuvaderi tembud". Rahaline sisetulek nääripuust 162 piletit kokku 48 rubla, kevadisest peod 128 piletit kokku 38 rubla. Vastavad summad kasutati ära õpilastele ekskursiooni korraldamiseks. Ekskursioon korraldati: Rapla-Vändra-Kurgja-Viljandi-Otepää-Tartu-Mustvee-Vargamäe-Kohila-Piirsalu.

Kool võttis osa Haapsalu rajooni laulupeost, rajooni spartakiaadist ja kõikidest sportlikest (üritustest) võistlustest, mis rajoonis korraldati. Kool abistas kolhoosi kevadel kartulipanekul, võsaraiumisel ja kolhoosi kontori ümbruse korrastamisel.

1959. aasta kevadel ehitati koolile uus puukuur. Puukuuri maksumus 2000 rubla. Suvel oli Piirsalu koolimajas Haapsalu rajooni tervishoiuosakonna poolt korraldatud laste sanatoorne suvelaager.

Kooli aias ja koolimaja ümbruses korrastati eelmise aasta plaani järgi. Kevadel võttis öökülm marjapõõsaste õied, nii et käesoleval aastal saab aiaist vähe saaki. Kooli lõpetajad istutasid kooli parki oma kooli lõpetamise mälestuseks ühe puu nagu eelmistel aastatel.

Kooli lõpetamise aktus toimus 3. juunil.

Internaadis elas 45 õpilast, neist oli riigitoitud 9 õpilast.

poole normiga 4 õpilast. Peale selle said veel sooja lõunat ühiselt internaadi õpilastega koduskäivad õpilased. Pioneeritööd juhtis Silvi Laursoo. Pioneerid võtsid osa rajooni sõpruspeost.

Teisel poolaastal lahkus S. Laursoo ja uueks pioneerijuhiks sai D. Juudina.

Kooli raamatukogus oli 1705 eks. raamatuid.

1959/60. õppeaasta.

1959/60. õppeaastal töötas Piirsalu 7-aastane kool viiekomplektilisena. Komplektid olid järgnised: I+III, II+IV, V, VI, VII. Õpilasi oli koolis 64. Nendest klasside järgi I kl. 8, II kl. 11, III kl. 7, IV kl. 9, V kl. 10, VI kl. 7, VII kl. 11 õpilast. Esimesse klassi astusid järgnised õpilased: Eha Heinpalu, Madis Häusler, Kalev Kaunistmaa, Vello Lõpp, Anne Pekamann, Helve Roosloks, Marika Soon.

Kooli lõpetasid järgnised õpilased: Luule Härm, Linda Kaevats, Laine Koppelmaa, Vello Kiisa, Einar Metsa, Aino Mik, Vaike Sarapu, Ergi Tiitsmaa, Kaave Toompuu, Vilve Tärnpuu, Tõnis Umbjärv.

Kooli internaadis elas 42 õpilast, neist oli riigitoidul 12 õpilast. Internaadis toitlustati õpilasi viis korda päevas sooja toiduga. Toidupäeva hinne oli 5,35 rub. Koolis töötasid õpetajatena: Liisa Voore, Valve Orulepa, Ingrid Lilleorg, Dina Judina, Ilmar Saarelaid, Helgi Reinsalu, Helju Koppel, Vaike Liiv.

Kooli pioneerijuht oli Dina Judina, internaadi kasvataja Vilma Põllus.

Klassivälistest üritustest oli õpilaste nääripuu ja kevadl õpilaste pidu. Õpilaste nääripuu kavas oli lastenäidend "Jänes kekspüks". Nääripuu rahaline sissetulek oli 143 piletit à 30 kop., kokku 42 rub. 90 kop. Kevadpeo kava oli mudilaste näidend "Lenda, lepatriinu". Kevadpeo rahaline sissetulek oli 108 piletit à 30 kop., kokku 32,40 rub. Pidudest laekunud rahaga korraldati 7. kl. õpilastega ekskursioon Vändra-Pärnu-Karksi-Pikasilla-Otepää-Tertu-Vargamäe. Ekskursioonil olles õõbiti telkides, mis andis ekskursioonile väga palju huvitavat juurde.

Kool võttis osa 1960. a. talvel Haapsalus korraldatud pioneeride kokkutulekust. Piirsalu kooli pioneerid esitasid meie naabermaad Soomet. Lauldi soome rahvalaule ja tantsiti soome tantse. Anti välja album Soomest.

Kool võttis osa Haapsalus korraldatud suusavõistlustest, sissekergejõustikuvõistlustest ja kevadel rajooni spartakiadist.

Kool võttis osa rajooni koolinoorte olümpiaadist, tulles näidendiga "Kapsapea" III kohale rajoonis. Kool võttis osa ka rajooni laulupäevast, osavõtjaid õpilasi oli 20.

Kevadel töötati uute programmide kohaselt V, VI, VII kl. iga klassiga kolhoosis 12 päeva à 3-4 tundi päevas. Osa ajast ja osa õpilastega töötati ka kooli aias ja kooli ruumide värvimise ja remondiga. Üritus oli küll uudne, aga ta andis väga palju praktilise töö kogemusi ja koolile kui ka kolhoosile oli sellest palju majanduslikku kasu. Õpilased õppisid organiseeritult töötama ja kollektiivi eest väljas olema. Kool pani kolhoosile maha 15 hektari kartuleid.

Kooli aed on rajatud ja välja kujundatud, seal töötati kava alusel. Geograafia väljakule püstitati uus tuulelipp ja lõpetati väljaku esialgne kujundamine.

Käesoleval 1959/60. õppeaastal eriliselt sündmusi kooli elus ei olnud. Töö kulges normaalselt.

Käesolev 1960. a. kevade ja suvi on olnud väga ilusad ilmad. Kooli aias on palju marju. Marjade müügist on kool saanud lisatulu 60 rubla, mis läheb õpilaste ürituste läbiviimiseks.

Eeloleval sügisel lahkub meie koolist õpetaja Reinsalu. Praegu augustikuul kroonika kirjutamise ajal on õpetaja Reinsalu Kirimäe saarel Haapsalu rajooni kolhoosi laste pioneerialagri juhatajaks.

Paari nädala pärast algab juba uus, 1960/61. õppeaasta. Ettevalmistused selleks on kõik tehtud. Koolimaja sanitaarremont on valmis. Kooliruumid said kõik uuesti värvitud. Küttepuud on kohal. Õpikud õpilaste jaoks on kohal. Kool on kaadriga komplekteeritud. Õpilaste toitlustamise eest on hoolitsetud. Jäab ainult soovida jõudu tööle uueks, 1960/61. õppeaastaks.

1960/61. õppeaasta.

Kool töötas viiekomplektilisena: I+III, II+IV, V, VI, VII. Õpilasi oli koolis I kl. 6, II kl. 7, III kl. 10, IV kl. 6, V kl. 9, VI kl. 9, VII kl. 9 7 õpilast, kokku 54 õpilast.

Õpetajatena töötasid õpetajad Liisa Voore, Ilmar Saarelaid, (tunniaandja), Valve Orulepa, Ingrid Lilleorg, Vaike Liiv, Ivi Kasemets, Laine Kersa, Vilma Põllus, D. Judina.

1961/62. õppeaastast algab kaheksaastane koolikohustus, sellega siis 1961. aasta kevadel kooli lõpetajaid ei ole, vaid seitsmenda klassi lõpetajad viiakse kaheksandasse klassi. Piirsalu 7-a. Kool muudetakse 1961/62. õppeaastast alates alg-

kooliks ja 5., 6. ja 7. kl. õpilased suunatakse Risti 8-kl. Kooli. Piirsalu 7-kl. Kooli 7. klassi lõpetasid 1961. a. kevadel Tiia Jõeäär, Arne Koppelmaa, Sirje Kukermas, Ester Simmer, Eha Tohver ja Eldur Turu.

Koolis korraldati 29. dets. 1960 õpilaste nääripuu. Oktoobri-revolutsiooni 43. aastapäeva tähistati kooli pioneerimaleva piduliku koondusega. Kõnega esines õpetaja V. Orulepa. Kõnele järgnesid ettekanded ja mängud.

Kool võttis osa rajooni spartakiaadist ja rajooni laulupeost.

Aitas kolhoosi kartulipanekul ja kolhoosi kontori ümbruse korrastamisel.

Pioneerid võtsid osa talvisel koolivaheajal korraldatud pioneeride sõpruspeost.

Kooli aed on välja ehitatud nõuetekohaselt. Aed on kevadel väga ilus ja õiberikas, sügisel saagirikas.

1961. a. suvel lahkus õppetöölt koolijuhataja Liisa Voore, minnes vanaduspensionile. Liisa Voore saab käesoleva aasta novembrikuus 60 aastat vanaks. Ta on töötanud õpetajana ja juhatajana täpselt 35 aastat. See on 1. augustist 1926 kuni 1. augustini 1961. Ta on töötanud selle aja jooksul kahes koolis. 1. aug. 1926 kuni 1. sept. 1949 Läänemaa Velise valla Nurtu algkoolis algul õpetajana, pärast juhatajana. 1. sept. 1949 kuni 1. aug. 1961 Haapsalu rajooni Piirsalu 7-aastase kooli direktorina.

Liisa Voore võib oma tööga, õpilastega, kaasõpetajatega ja ümbruskonna inimestega selle 35 aasta jooksul täiesti rahul olla. Ei ole suuremaid arusaamatusi nendega kunagi olnud. Kaasõpetajad on olnud peaaegu 100 % töökaad, korralikud ja heatahtlikud inimesed. Olen suurele saatusele väga tänulik, et mulle on antud elada nende inimeste seltsis, kelle seltsis ma olen elanud oma paremad ja töörohked aastad.

1961. aasta sügisest alates muudeti Piirsalu 7-a. Kool algkooliks. 5., 6. ja 7. kl. õpilased suunati Risti 8-kl. Kooli. Piirsalu kool jäi töötama algkoolina. Kooli juhatajaks sai endine algklasside õpetaja Vilma Põllus. Õpetajatena asusid tööle Vaike Liiv ja Silvi Laursoo (muusikaõpetajana). Et koolis käis kaugel elavaid õpilasi, siis jäi kooli töötama ka internaat. Internaadi kasvatajaks tuli kevadel Tartu Ped. Kooli lõpetanud noor õpetaja Valvi Stockmann.

1962. aasta sügisel lahkus kooli juhataja, asudes tööle Asu-

küla algkooli. Uueks juhatajaks määrati õpetaja Valvi Stockmann-Teras. Sel kooliaastal töötasid Piirsalu koolis Valvi Teras, Vaike Liiv ja Urve Teras kasvataja-muusikaõpetajana. Selle koosseisuga töötas kool ka 1963/64. õppeaastal. 1964/65. õppeaastal lahkus Urve Teras, kooli muusikaõpetajaks tuli uuesti Silvi Laursoo.

1965. aastal lahkus õpetaja Vaike Liiv, asemele tuli Haapsalu rajooni Mõisaküla algkooli sulgemise tõttu koha kaotanud õpetaja Aino Kann. Kool töötas nüüd kahe õpetajaga kuni 1972. a. suveni. Kuna Piirsalu algkooli õpilaste arv aasta-aastalt vähenes ja oli karta, et kool jääb töötama ainult ühe õpetajaga, siis juhataja Valvi Teras siirdus Palivere algkooli juhatajaks. Piirsalu kool jäi töötama ühe õpetajaga. Õpetaja-juhataja Aino Kann.

~~1973/74.~~

1972/73. õppeaastal töötas koolis Aino Kann. 1973. aasta sügisel suleti Piirsalu kool täielikult. Õpilased suunati Risti kooli. Piirsalu kool oli töötanud alates 1837. aastast kuni 1973. aastani, seega 136 aastat. 16. nov. 1973 - seega kooli aastapäeval - toimus koolimajas kooli matus, kus olid koos paljud endised õpilased ja õpetajad. Selle 136 aasta jooksul on Piirsalu koolis töötanud 13 juhatajat ja umbes 50 õpetajat.

Lisän siia juurde koolis töötanud juhatajate nimed ja aastad, millal nad töötasid.

Kirjutanud Liisa Voore.

DANIEL SCHMIEDERBERG	1837-1849
JAAN VESSART	1850-1863
REIN BOBACH	1863-1885
GUSTAV VIHALEM	1885-1886
GUSTAV HIRSCH	1886-1889
EDUARD HACKER	1890-1907
MIKKEL TORN	1907-1941
JOHANNES TUISK	1941-1945
ANETTE AVEKUKK	1945-1949
LIISA VOORE	1949-1961
VIILMA PÖLLUS	1961-1962
VALVI TERAS	1962-1972
AINO KANN	1972-1973

/ L. Voore /